

DISSERTATIO
HISTORICO-GEOGRAPHICA,
De potissimis
FLUVIORUM
Universi Orbis,

QVAM

CHRISTO SALVATORE FAVENTE
ET

*Consentiente Ampliss: Facult. Philosph.
in Regia Finnorum Acad. ad Auram;*

MODERANTE

Perquam Reverendo & Praclariss: Viro,
M. JOHANNE FLACHSENIO,
Mathematicum Professore Ordin. Mæce-
nate, Præceptore & studiorum meorum Pro-
motore grata memoria perpetim co-
lendo.

*Pro gradu & honoribus Magisterii consequendis,
publico doctorum examini modestè submittit*

CHRISTIERNUS FRISIUS, S. F.
Stip. Reg.

In Auditorio Maximo ad diem 23 Maji,
Anni MDCLXXXV. 1685

ABOÆ, Exc. apud JOH. WALLINUM, T. A.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Viro de Ecclesia Dei cum pacis
tum belli temporibus optimè merito,

Pl. Reverendo & Doctissimo

DN. GABRIELI MELARTOPOEO,
Pastori Janakalensium longè meri-
tissimo, & districtus adjacentis Præ-
posito dignissimo, AVunculo, nec non
Benefactori meo multis nominibus
colendo.

Viro Forti & Perstrenuo

DN. PETRO BRUNDESSINI
Peditum vice Capiteo ut pe-
ritissimo, ita consanguineo, & be-
nefactori meo maximè honorando.

Viro exquisitæ fidei,

DN. PETRO BRUNG
Vectigalium publ. Prætori in
territorio Wemoensi pervigili, be-
nefactori meo honoratissimo.

SALUTEM ET

*Viro Reverenda dignitate honorando, & ex-
quisita eruditione commen-
dabili,*

DN. GEORGIO LAGO,
Pastori Ecclesiæ Dei, quæ in
Risso colligitur ut vigilantissi-
mo, ita Fautori Benefactori &
Consanguineo meo honoratiss:

Viro spectata fidei,

DN. JACOBO DURZMANI
Redituum Coronæ in territo-
rio Halikoensi Prætori fidelis-
simo, Benefactori & Affini meo mul-
tum devenerando.

*Viro in calculorum peritia maximè
commendabili,*

DN. JACOBO SIMONIS FILIO,
scribæ territoriali accurato, & affini
meo singulariter honorando.

FELICITATEM PERENNEM.

Indigestos hos ingenii mei conatus, dum in
lucem edere constituerem; potissima equi-
dem hujus rei cura fuit, ut Patronos & Fau-
tores, qui fortia scuta & invicta clypea ad-
versus malignorum venenosa tela præstarent,
nanciscerentur: Nunquam etenim sub sole
existit illius potentiaë populus, illorum vi-
rium imperium, ejus crudelitatis tyrannus,
ut omnibus mœniis & propugnaculis deser-
tis, perennem sibi securitatem, aut regale o-
tium nisi temerè promittere auderet; quapro-
pter & hoc ipsum, primo obtutu me aliquan-
tum suspensum tenuit: sed nequaquam cum
illo nodo diu luctatus sum, postquam insi-
gnia Vestra de me merita, splendidissimo suo
ortu illud mihi persuasum ivere, ut in mollis-
simo Favoris Vestri sinu, non vulgari quodam
tugurio, sed æneo omninò muro gauderent:
eò quippè confestim, veneratione quâ par est,
illo deponere decrevi, nec non officiosè ro-
gare, quod sicut huc usq; Parentum, & Bene-
factorum loco mihi fueritis, quos gradus uni-
cuiq; dictamen practicum indicabit, ita etiam
post hac, quæcunq; a mea tenuitate profecta
sunt, in meliorem partem interpretari haud
dedignaremini, qui ad Lachesin usq; manebo.

*Pl. Reverendis, Reverendis & Spectabilibus
Dn. ad quavis officia paratissimus*

CHRISTIERNUS FRISIUS.

Acad, Ab, V-Secret.

De Fluvio totius universi, pro summa in Philosophia, merito suo ad eundem honorem, calamo & voce Doctissime differenti, magne spei Viro Juveni,

**DN. CHRISTI ERNO SAMUE-
LIS FRISIO,**

Affini suo per dilecto.

Ingenii est Flumen, fluvios monstrare
minaces

Et quot vel quales, arduus orbis habet,
Chiddekel, Euphraten, Pischon, Gichon
quoq; quorum

Ortus ab Edene est, exitus innumerus!
Quot Fluvios monstrat tua FRISI culta
Minerva

Tot laudum fluvios jam tibi rite pa-
res,

Quin laudum cumulos cumulat modo
clara Thalia

Sic fluit in portum FRISIUS ecce bo-
num

L. Mg

ANDREAS PETRÆUS

Theol. Prof.

jam valedudinarius.

Pereximio Dn.

CHRISTIERNO FRISIO,
Philos. Candidato dignissimo, Sympa-
trioræ, amico & commilitoni singulariter di-
lecto, pro summis in Philosoph. honori-
bus obtinendis doctè de *Fluviis*
differenti:

Dum Fluvios memoras orbis terrestri, eosq;
Quo sese exonerent ritè docere cupis,
Et quas per terras obliquis flexibus errent,
Quidve vehant undis, unde oriantur item;
Hinc bene conicio, spumantia flumina in orbe
Singula cum rapidis fluctibus hæcce sonant:
Quod Tanais, Tiberis, Rhodanus, quod Sequana,
Tigris,
Rhenus, Danubius, Vistula, Odera simul,
Tibiscus, Tamesis, Laxartes, Hermus & He-
brus
Araxes, Athæsis, Metala, Volga, Mosæ,
Gemifer Hydaspes, Hypanus, Flavusq; Lycormas,
Palmifer Euphrates, Eridanusq; Tagus,
Nilus, Pactolus, Ganges, cum Jordanus undis
Aurifer Iberus, Sals, Garumna, Nicer
Marsyas & Mænus, Matrona, Mosella, Borysten,
Ligeris, Ismenus Dwinusq; Dravus, Halys
Et Niger & Savus, Strymon tum idusq; Visurgus
Xanthus ut Simois, Boetis & Albus item,
Solve-

*Salvere non possunt, Frisio qui laudibus amplis
Spumantes nostras, ornat, adumbrat, aquas
Aurea soror, vicina viro, vehe namine nostro
Aurum cum gemmis, laurea ferto para.
Ante Ararim Partibus bibet & Germania Tigrino
Quam Frisii laudes subticuisse sinas.*

Subito sed gratulabundus scripsit

JOHANNES FLACHSENIUS

Math. Prof. Ord.

Doctissime Juvenis, amice sincere:

Illa ingenia veram laudem habent, quæ
ardua tentant, penetrant, perficiunt.
Pusilla vero nescio qua vanitate ebria,
ut adplicem me ad literatorum, curias,
vel aliorum opera fideliter exscribunt,
vel citationibus tot luxuriant, quot ba-
julare vix centum valent viri; quidam
ita jurant in verba magistri, ut inde
ne latum quidem unguem discedant. e-
tiam si dogmata fuerint & ridicula plane
vel fortassis aperte falsa. Libertas pia,
casta, constans, est condimentum pre-
tiosissimum omnium actionum huma-
narum; si illa fuerit suppressa, quid re-
manebit præter antiquum chaos & va-
stam barbariem. Præclare itaq; à Te
factum

factum esse arbitror, quod nobile & rarum argumentum, prorsus alia ratione quam vulgari explicaveris. Non satis erat Deo Immortali tot lucidis stellarum globis amplitudinem mundi exornasse; in medio quoque ejusdem locavit orbem terrarum, in quem sidera, partitis officiiis, suas specificas qualitates effundunt ad generationes rerum augendas perficiendasque. Hic vero, prohi fidem prudentium! quam inenarrabili artificio est digestus: alibi sibi montium innectuntur concatenati ordines, ibi se explicant camporum spatia, hic cernitur collium eminētia, istic vorago abyssi se pandit; mox adparet Oceani limbus aridam ambiens. Interstringit vero eandem, eo modo ac in corpore humano venarum ductus, fluminum adparatus, fluviorum brachia, & amnium rivi. De quorum numero, ortu, situ, amplitudine, interiori genio, quoniam, ut omnia soles, accurate disputas, dignam tot lucubrationibus, tam sinceris Tuis virtutibus, tam notabili molestiæ, remuneracionem optat

T.

D. ACHRELIUS,

Divitiis ingenii & Palladii Artibus copioso,

DN. CHRISTIERNO FRISIO,
 Philosophiæ Candidato solertissimo, de
 Fluviis ingeniosè Disputanti, Amico & sym-
 patriotæ meo suavissimo:

Quam sit Pieriis operarier Artibus urgens
 Curarum stimulus, sollicitans animum;
 Apprimè norunt, duris in rebus egestas
 Quos premit & vexat, Temporis ardo ferus.
 Hac in te quadrant, nostri de pube lycæi
 Pars bona, mi Frisi! qui colas artis agrum.
 Cum tener in cunis esses ac ubera sugens,
 sensisti infelix aspera fata modò.
 Vitales auras liquit nam Sangvinis Auētor
 Præclarus, subitò cælica Tempia petens.
 Hinc, Matrem, Fratrem, temet pluresq; sorores
 Urgere coepit fors inimica malis.
 Singula, Divino, tamen, auxilio, superasti,
 Ac operâ vigili, tristia damna tuas.
 Nam postquam dociles cœpisti impendere Musis
 Annos, & stabiles pectore condere opes,
 Astripotens Dominus voluit benedicere cœptis;
 Rompa Professorum Tig; favere simul.

Uterius pergas pernix rumore secundo

Ad culmen niti, Nominis inq̄ decus.

Pro sudore, brevi, largissima premia, spondens

Pegasides comæ virginæq̄ chorus.

Dab. Aboæ præproperâ manu

4. Idus Majas Anni 1685.

Insignes in re literaria profectus ex
animo gratulabar,

S I M O N Zälpo Met. & Log.

Prof. Ord. h. t. Fac. Ph. Dec.

*Viro virtutibus & solidiori doctrina Pra-
stantissimo,*

DN. CHRISTI ERNO FRISIO,

Candidato Philosophiæ solertissimo, Pa-

triotæ & amico singulari,

Quid sit Sicanias volvens *Amasenus a-
renas?*

Quid *Rhodanus, Cayster?* quidque *Alba-
mantis aquæ?* (*Hermus?*)

Cornua *Danubii* quæ sint? quid *Mænus* &

Quid *Simois, Cydnus?* lenta fluente *Dubus?*

FRISIUS exponit meus hoc meletemate.

Pollens?

Flumine sermonis, flumina fluxa docet.

*Animi intentione quam adparatu ver-
borum prolixior gratulatur*

AND. WANOCHIVS

Phil. præf. & Hist. Prof.

PRÆFATIO

Ad LECTOREM candidum.

VT sua quemque trahit voluptas, ita & mihi de præclara hac materia, steriles hos ingenii mei discursus, in lucem edituro, hoc potissimum negotii dari credidi: Ut posthabitâ illâ ægyptiâ Philosophicâ, quæ à nonnullis de variis vocum acceptionibus, materie substratæ definitionibus, cum nominalibus tum realibus, multo sæpius sudore manifestarum rerum contemplationibus, præmitti solet; totius orbis maximè insignium fluviorum, cum ebullientium originum, tum universorum, adequatos situs, viarum diversitates, modorum miracula ac utilitatum insignia encomia, quantum ab optimis auctoribus, recentiorum, mappis, & oculatorum testium fide dignis relationibus, colligi posset, candidè statim evolvere, ingenueq; depingere, aggrederer. Hoc etenim constanter mihi persuasum habui, quod neminem omninò sugeret, omnem ferè Fluminum Θεογίαν, in illustrissimis Philosophorum præsceniis, binâ fronte nobis occur-

A

rere:

vere. Vel ut Physici Regni incolam, quomodo rerum naturalium scrutatoribus, labores & difficultates parit. Vel imperii Mathematici civem, undè Geographici ingenii, genuinus salutatur fœtus. Ultrâ verò facie, hæc præsens fluminum contemplatio, Tibi benevole Lector sese stiterit, titulus primo limini affixus, abundè satis in luce collocabit. Nemo enim inficias ire potest, quin ex perpetuis Philosophorum sancitis, objecti geographici partialis jus, Flumen sibi vendicet, baud secus ac orbis terreni pars, de cuius mensura & distinctione, Geographia scientia audit. Sed si fortè adhuc Tibi minus proclive fuerit, omnem adeo rem in vado deprehendere; præsertim cum in hoc discursu, nonnulla, occurrant, quæ potius Geographiæ κίεργα, quam ἰργα, primo obtutu apparent; quod de rebus, præcipuis temporum articulis gestis, aliisq; memoriâ dignis, mathematica fluviorum descriptioni, certo consilio a me adjunctis, tutò asserti posse videtur; Paucissimis tum indigitabo, quod duplex Geographiæ genus jam dudum maximis & Amplissimis viris arriserit: quorum unum dicitur κατῆρατικόν: alterum verò ἰσοεικόν. Illud tellurem subiectum agnoscit, in quantum partes ejus omnes sunt, variis situs, longitudinis & Latitudinis, quod

maxime

ximè accuratum & difficile est, imò nautis
in oceano oscillantibus percommodum. Hoc
verò præter illud, etiam bonam partem Hi-
storia insigni cum discipulorum emolumento
docent, quorum memoria vix minimè consti-
tuitur, ostensum locorum situm, memorabili
quodam re illustrando. Quod ipsum & mihi
ob singularem quandam amœnitatem & ju-
cunditatem persequi placuit. Juxta hoc Can-
dide Lector, breviter tecum conferre animus
est: quod scilicet me non statim falsitatis
arguas, quamvis non per omnia cum veterum
Geographorum, multijugis voluminibus, i-
mò cornu inflare videar; hoc enim de in-
dustria profectum, ut quopiam modo dispa-
desceret, differentiam omninò dari magnam,
inter veterem & novam geographiam. Qua-
rum prior, consentientibus etiam summis
viris, vastissimum est errorum mare, & in-
quantum vero accedit, Philologis & doctis so-
lum, ad intelligenda veterum scripta pro-
est. Infinitis quippè mutationibus, omni fe-
rè tempore terre facies obnoxia fuit, ipsam
etiam naturam paulatim vetustate exeden-
s. Adeò ut jam campos videas ubi Troja
fuit, fretum Anian, bestiis olim ad nutum
manabile, navigantium oculis requiratur,
beni ostia Lugdunenses fugiant; alia ma-
ris & fluctibus absorpta, alia terra motibus

everfa, alia derelicta hodie & inculta, alia
demum vi militari diruta & desolata funt.
Unde & facilis ratio, cur hodierni Geogra-
phi, & excelfos veterum montes, & immensa
antiquorum flumina, insulas ingentes de-
siderent. Posterior verò à talibus molestiis, la-
boribus, imò & erroribus immunis est, nullo ferè
subsidio, conjecturis ei suppetentibus; ideo &
omni hominum generi, & maximis vitæ no-
stræ commodis plurimum inservit Propterea
verò, quod tota Geographia, exceptis gene-
ralibus ex singularium descriptionibus con-
stet, & unì homini datum omninò non sit,
omnia totius orbis loca lustrare, omnimodan-
neq; veritatem hic promittere audeo, præ-
cipuè quod longitudines fluv: concernit, in
quibus dimetiendis secundum proportionem,
correctioribus mappis, subjunctæ mill:scale,
rectâ lineâ à fontibus ad ostia, ope circini
usus sum. Undè constat longitudines illas
non fluminum curvaturis, sed ab eo secti si-
li distantie applicatas fuisse. Ulimò nec ho-
te latebit C. L. quod perpetuâ auctorum ap-
pellatione abstinendo, non vanæ gloriolæ
auram captaverim, quin potius ne pagellæ
harum moles præter opinionem, ju-
major excreceret, neq; sæpius illud te
obtunderem, quod hic semel ingenuè,
præstat. nimirum me totam hanc dissertati-

nem quoad res, Justino, Virgilio, Tacito, Livio, Curtio, Ortèlio, Mercatori, Cluver: Isaaco Vossio, Varenio, Schultesio, Hofm. Funcchio, Bunoni, Puff. Descrip. Svec. Nob. Syll. Joh. Rönig & Samsoni D. Abbeville, in totū & solidum jam dudum tacita quadam mentis veneratione acceptam talisse. Igitur, si tanti viri, humanitatem suam denudando, in quibusdam, defecerint, errores illorum pro exiguis nevvis in formosissimo corpore habe. Hæc jam sunt, de quibus tuum judicium expiscari placuit, quod si dexterè laturus fueris, tuūq; propter candorem, in meliorem partem explicatarus, quæcunq; à mea tenuitate, proficisci potuerunt, non solum mihi calcar addes ad plura, verum etiam ad perpetua quædam officia, me Tibi obstrictum reddes, Vale.

CAP. I.

De Fluviis Europæ.

THEOREMA I.

Non pro solæcismo haberi debet, quod Clarissimæ Europæ Fluviis, Dissertationis meæ primitias consecraverim. Cujus singularis præstantia, eximia dignitas, nobilitasq; penè divina Excell. Philippo

Cluverio, jure meritoq; hæc verba expref-
 ſere. *Primum ergo de Europa dicemus, longè
 terrarum celebratiſſimâ, cum ob armorum
 virtutem, tum propter literarum gloriam,
 quibus omni ævo reliquis orbis partibus an-
 teſtitit.* Sed decens in ea regionum ordo, ma-
 jori omninò luſta animum meum vexavit.
 Quæ ſicut per plurimæ ſunt, ita etiam ſingu-
 læ ſuâ gloriâ, nobilitate, meritis atq; digni-
 tatibus, ſplendent, fulgent, micant. Ideoq;
 me non leviter in diverſa trahebant ſcruti-
 nia; præſertim verò chariſſimæ Patriæ meæ
 antiquitatis ſplendor, ejuſq; naturalis amo-
 ris radii, præcipuâ quâdam luce, oculos me-
 os feriebant. Quam ego moleſtiam, me ſic
 ſuperafſe conſido. Ut propriâ auctoritate
 heic nihil novi moliens, Excellentiff: Cluve-
 rio receptam methodum ſequar, nec non
 theoriæ Fluviorum Hiſpaniæ, primam gla-
 cium frangendam curem.

THEOREMA II.

§. I.

Omnes omnium temporum Geographos,
 haud in commodè in duas claſſes dividi,
 in præfatione magis candide & clarè oſten-
 ſum; quam inani verborum ſtrepitu, & in-
 finitis ficulnearum rationum myriadibus
 comprobatum eſt. Sententiarum autem di-
 vorti

vortia, in quæ singuli de unâ quaq; re incubuerunt, aut fere sunt infinita, aut saltem tot, quot ingeniorum sætus, in utroq; ordine; defæcatis animorum luminibus, obire licet. Hinc etiam factum, quod vix duo, ut ortum, situm, itinerum modos, aut modorum varia miracula, taciturnitatis vel obducam, in fluviorum hujus vel illius Regni numero, conuenerint. Utpote, qui in enumerandis Hispaniæ tantum Fluvijs, ita à se invicem distent, ut cœli terræqve nimis diffusam intercapedinem, opinionum sæarum diuersitate, imitari videantur. Quarum ut pauciores, verarum causarum sunt genuini partus: complures verò deformia quædam leuitatis & ignorantia; monstra; Ita cum indignatione prorsus & tædio, has missas facere necessum habui. Illarum verò amœniores flosculos, qui adamantinis omnino gaudent radicibus, leui penicillo adumbrare. Imprimis verò certum Fluviorum numerum quod concernit, Celeberrimo Philippo Cluuerio, qui & veteris Geographiæ indefessus fuit cultor, & novæ felicissimus Parens, memet unicè mancipasse, exceptis inclytis Patriæ fluvijs, quos ex alijs addere placuit, ingenue fateor. Quo præunte septem hac vice Hispaniæ fluvii, ordine eisdem recepto, sequenti hoc Theorem: in lucem prodibunt.

Theo-

THEOREMA III.

De Hispan. Fluvio.

§. I.

Iberus, qui ab antiquis, quibusdam censentibus, *Elix* appellatus; Incolis verò *Ebro*, Gallis *Ebre* hodiè dicitur. Fluvius Hisp. satis inclytus, & navigabili commercio dives est. Habet suos fontes in ipsa *Cantabria*, haud procul oppido *Juliobriga*, sitos. Quorum coeuntes rivuli, serè ad urbem *Vadnam* aliis *Vadniam*, amabili quodam conjugio, instar maris & foeminæ, *Iberum* primo generant. Deindè Monte *Ocea* naturalem ejus aliisq; fluviois communem cursum sufflaminante, ab occasu ad ortum, per plurimis minorum fluviorum undis innutritus, procurrit. Præcipuè verò a dextro latere *Iberum* auget *Bilbilis*, vulgò *Xiloca*, in cujus ripa, Martiali Poëtæ natale solum fuit, ejusdem nominis vrbs. Antiquis naturæ scrutatoribus aqua *Bilbilis* videbatur idonea indurando ferro, undè & nobilitata. Sinistro verò latere, *Ibero* miscetur *Sicoris* de quo infra. Regiones, quibus commodis suis inservit, sunt *vetus Castella*, quam in duas partes dividit. *Navarra* quam alluit. *Arragonia* ab eodem distincta. *Catalaunia* & *Valentia*, per quas in *Mare Balearicum* defertur. Urbes insigniores, quas navium usu ditat, sunt:

Der-

Dertosa seu *Tortosa*, juxta claustrum Fluvii sita, ubi & ingentis operis pons, mercium exonerationi maximè inserviens, eidem artificiosè superstructus. *Mora* aliis *Ibera*, unde Fluvio nomen. *Cesar Augusta* seu *Saragoza*, laudabili universitate clara. *Varia* ubi nunc *Longronium*. Ab hac urbe per 160. millia passuum, usq; ad ostia ejus est navium patiens; superior verò pars per omnia vix littrium capax. §. II.

Betis, Vulgò nunc *Guadalquivir*, non magnitudine aquarum, sed naturæ ordine secundus post *Iberum* est Hispaniæ Fluvius. Ortus ejus refertur ad *Montem Argenteum* in confinio *Murciæ* situm. Censet Hofmannus: quod Βῆτις sit punica vox a ΠΙ ΒΑΤ, pernoctare: propterea quod tribus in locis stagnet. Primò in ipso fonte, secundò ad *Cordubam*, tertio versus ostia, ubi *Avernum lacum* sive *Libystinum* efficit. De hujus Fluvii virtute canit, Mart:

*Betis oliviferâ crinem redimite coronâ,
Aurea qui nitidis vellera tingis aquis.*

Mediocris primò nascitur: in mediam autem Baticam regionem provectum, per plurimi Fluvii minores non parum augent. Præcipuè vero *Singulis*, cujus ortus affinitate urbis *Granada* & ejus Acad: sacis est clarus. Placido tamen alveo ad oceanum usq;

usque fluctus suos promovet : adeò ut nulla ferè molestia navigantibus, ex adverso flumine creetur. Multæ tamen naves ad scopulos allisæ, quibus Bætis passim obnoxius est periere. Andalusiam in duas secat partes. Urbium clarissimas irrigat : *Andujar, Cordubam, & Sevillam*, Latinis *Hispalim*, tantæ Magnificentiæ urbem, & clara universitate insignem, ut proverbium de se habeat : *Is qui Sevillam non vidit, nihil mirabile vidit.* Tandem ad *Fanum Luciferi*, se in Oceanum Gaditanum exonerat, ubi portus insignis, & quidem talis ut omnes naves superioribus urbibus interdicere & excludere possit, si velit.

§. III.

Anas, eodem ordine tertius est Hisp: Fluvius. Vulgò *Gaudiana*, quod idem est ac *Fluvius Ana*, quia *Guad* Arabibus fluvium denotat. *Ana* verò quid significet, Hofm. in suo Lex: prolixè satis demonstrat. Ortus hic fluvius secundum recentiores, ex *agro laminitano seu Campo de Montiel, Lusitaniam à Bætica* distingvit. Primò nullis adventitiis aquis, liquor ejus turbatur : longius autem progressus, quosdam obscuros fluvios secum in *Gaditanum mare* promovet. De insalubritate hujus *Anatis* Buno ita : *Fluvius hic aquam habet adeò insalubrem,*
ut ne

ut ne pisces ejus, exceptis anguillis, probentur. Notabile de hoc fluvio (si modo verum) est illud, quod dicatur apud urbem *Mediolanum* Vulgò *Medelinò*, se totaliter cuniculo condere, post 6 autem vel 8 miliaria apud urbem *Argamasillam* emergere. Hoc spatium ab incolis dicitur pons, super quo 10000 ovium pascuntur. Urbium Clarissimæ in ripa ejus sunt. *Mediolanum*, *Argamasilla*, *Merida* ubi & antiquus Romanus pons fluvio superstructus est. *Badajos*, *Extremaduræ* hodiè metropolis. A primis fontibus ad ostia 60000 passuum longus.

§ IV.

Tagus Vulgò *Tajo* vel *Tejo*. Celeberrimus hic, & Poëtarum scriptis maximè inclytus Hispani Fluvius est. Qui aurea ramenta ut & Margaritas eum quandoq; evomisse dicunt. Ovid. Amor 1. 15.

*Cedant carminibus Reges, Regumq; triumphis;
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.*

Nominis impositionem habet Hofm. undè eam desideranti patebit. Gemino fonte ex monte *Orosseda* descendens, *Castiliam novam*, *Lusitaniam*, & *Portugalliam* in æquales ferè partes distribuit; multisq; obscuræ famæ fluviiis auctus, propè *Ulyssiponem* demum magno æstu in Oceanum decurrit, 440 passuum itineribus confectis. Urbium quas pene-

penetrat clarissimæ sunt, *Toletum*, in umbilico Hisp. Acad. Archiepiscopali sede & veteri quadam arce insignis. *Eibora* seu *Talavera*, olim *Elbora*. *Norba Cesarea* seu *Alcantara*, antiquo Romano ponte memorabilis. *Scalabis* hodiè *Santarenum*, a D. Irene virgine ibi martyrium passâ, nomen habens. *Ulyssippo*, seu *Olisippo*, nunc *Lisbona* seu *Lisboa*, omnium Hispaniæ urbium maxima, & septem collibus imposita. *Portus* ejus apud Historicos maximè memorabilis. *Piscium* & ostrearum *Tagus* maximè ferax est.

6. V.

Durius, vulgo *Duero*, quintus & maximus Hispaniæ fluvius est. Propè *Numantiam* excisam, Vulgò *Almasan*, primum è terræ canalibus placido alveo profilit. Deindè *Pisoraca*, *Tormes*, aliorumq; per plurimorum fluviorum undis rapidior factus *Astures* & *Vestones*, *Gallecos* & *Lusitanos* determinans, magno sanè impetu, urbem *Portum* prætervehitur & paulo inferius in Oceanum devolvitur. Alluit urbes; *Soriam*; *Oxanam*, *Valisoletum* seu *Valladolid*, quæ tamen superius ad *Pisoraca* rivam sita est, Acad: & totius *Legionis* juridico conventu non minus clara; quam magni illius Argonautæ *Christoph. Columbi* seu *Coloni* morte memorabilis. Qui A: Christi: 1506. die 20. Maij ibi fatorum leges imple.

implevit. *Camora* nunc *Samora*, *Lamego*,
Portus. à primis fontibus ad ostia usq; 480.
mill; passuum itinera facit.

§. VI.

Minus aliter *Mino*. Oritur in *Gallaecia*,
juxta vicum *Castro de Rey* sive ex *Asturorum*
finibus de quo scriptores nihil notabile pro-
didere; præter hoc quod regio quam bissecat,
sit æris, plumbi, & minii uberrima, unde
fluvio nomen. Urbium potissimas alluit.
Lucum Augustum seu *Lugonem*, *Oriensem*,
Deinde fluvio *Avia* aliisque auctus, *Tiden*
seu *Tuy* urbem rigat, & apud oppidum *Ca-*
minam aliis *Canubam* in *Mare Atlanticum*
effunditur.

§. VII.

Sicoris seu *Segre* aliis *Agua Naval*. sub
Pyrenæis montibus oriens, per totam *Cata-*
luniam in *Iberum* decurrit. Ad hunc *C.*
Cæsar, Pompejanos duces *Petresium* & *A-*
franum, siti ad deditioem compulit. Ha-
bet in sua dextra ripa urbem *Acad*: & ve-
tustatis monumentis clarissimam, nom: *Iler-*
dam seu *Leridam* *Lucan.* lib. 4.

- Super hunc fundata, vetustâ (dis
Surgit Ilerda manu: placidis prælabitur un-
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes:
Saxeus ingenti, quem pons amplectitur arcu,
Hybernæ passurus aquas &c.

In sinistra verò ripa, ubi *Ibero* confunditur, habet *Carthaginem* veterem ab *Hamilcare* conditam.

THEOREMA IV.

De Gallia Fluvio.

§. I.

Iure istius methodi, quam initio mihi observandam proposui; Clarissimis scriptoribus memorabiles Gallia fluvios, secundo loco, simplici adumbrabo minerva. Horum Cluverio sex numerantur. *Mosa*, *Scaldis*, *Sequana*, *Ligeris*, *Garumna*, & *Rhodanus*.

§. II.

Mosa Germ. die *Mase*, *Gallis la Meuse*. Insignis Gallia Belgica fluvius est. Ex monte *Vogeso*, non procul e *Lingonum* finibus, primò uno alveo, ad urbem usq; *Megen* in *Geldria* procurrit. Et infra eam, vix minimam sui partem, bino alveo, circumdato *D. Andreae* munimento, *Vahali* communicat. Nihilò minus tamen alveum spatio aquarum majorem retinet, qui sub nom. *Mose* ad vicum usq; *Bachoven* devolvitur. Indè verò ad arcem usq; *Lovesenium* diversus alveus, *Novus* dicitur *Mosa* Vulgò de *Niwe Mase*. Oppidum verò *Gorichonium* praelapsus, geminum fert nomen! dicitur enim, de *Niwe Mase*, & de *Merwe*, ad *Flaredin-*

redingam usq; oppidum. Infra id verò simplici vocabulo ad Oceanum usq; Mosa audit. Hoc verò hic observandum, quod Mosæ illius veteris inclytus alveus, & apud Tacitum memoratum flumen, ab oppido *Megen*, in illas terras certo alveo devehatur, quæ jam in dextra ejus ripa *Huesden*, in sinistra verò *Gertrudenberg* oppida, sustinent, nullis in *Vabalem* aquis transmissis.

§. III.

Scaldis. Scaldium Cæsari. *Ptolomæo Tabuda*. Vulgò *Scheld*. Joh. König *Staldis*. Gallis *l'Escaud*. In *Veromanduis* primò scaturit, seu in ipsa *Picardia*, paulò supra *Montem S. Martini & Castelletum* arcem, Vulgò *le Castellet*. Initio multis torrentibus audivior redditur. Longius autem proventus *Scarpe* & aliorum amnium perplurimis conjugiiis ditescens, per *Flandriam & Barbantiæ* decurrit. Deindè bino ostio infra *Antverpiam*, uno per *Walachriam*, magno cum fremitu in Oceanum devolvitur, undè & ipsi nomen *Hont* à latratu. Altero verò per *Scaldiæ* insulæ littora, in eundem grandi ac spatiofo littore immittitur. Urbium Clarissimas irrigat: *Cameracum* maximè permunitam. Vulgò *Cambray*; *Valentiam* Vulgò *Valenciennes* seu *Valenchiennes*. *Marcianam* Vulgò *Marchiennes* nobile virginum *Monaste-*

maſterium. Tornacum, Gall. Tournay Germ. Dornik, cum valida ac recens extructa arce permunitam. Gandavum, ubi recipro- cantis oceani æſtum primò ſentit. Tenera- mundam, Rupelmundam & denique Ant- verpiam.

§. I V.

Sequana aliis ſequanus. Vulgò ſeine. In Burgundiæ finibus propè cœnobium S. Se- gnani, Vulgò S. Seyne primum emergens, Campaniam Gall. champagne. Franciam, Gall. la France. Normanniam Gall. Nor- mandie, interfluit, & mare Britannicum, petit. In itinere, ab utroq; latere miſcen- tur ei innumeri ferè minores fluvii, quo- rum notiores ſunt. Albulæ VI. Aube Icauna VI. d' yonne. Matrona. V. la Marne. Eſia, Gall; l' oi- ſe. Urbiũ quibus coronatur, Celebriores ſunt. Caſtilio, Vulg: Caſtillon. Barrum, V. Bar ad ſequanam, quia alia ejusdem nominis Albu- læ fluvio adjacet. Merium, Vulg: Mery, Me- lodunum, Vulg: Melun en Caſtinois. Lute- tia aliis Pariſi vel Lutetia Pariſtorum, Im- perii ſede & nobili Univerſitate clara. Ro- tomagus, Vulg. Roſan. Urbs maximè opu- lenta, ArchiEpiscopali & Parlamenti ſede in- ſignis. Demum inter Urbes, Hunſtunæ Vulg: Honſteu, & Harſtetũ Vulg. Harſteu, quarũ priorẽ in ſiniſtrum, poſteriorẽ vero in dex-

dextrum litus, relinquens, 10000 passuum,
spatioso æstuario, se in *mare Britannicum*
exonerat. Refluit illud quotidiè bis ad *Pa-*
risios usq;, quo naves fert onerarias, ultrâ 1400
vini cados continentes.

§. V.

Ligeris, aliis *Liger*. Gall: *la Loire*. Hic
Galliæ Fluviorum verè est Rex, cum propter
magnitudinem nimiam, tum commoda pro-
pe innumera, quæ suis accolis, imò toti Gal-
liæ Regno præstat. Multas enim urbes, &
Musarum Palæstris insignes, & artibus ma-
nuariis memorabiles, in suis & ramorum su-
orum ripis fovet. Primo alveo a radicibus
montis *Gebenna*, ex *Avernorum* finibus, de-
currit. Et quidem leni tractu, navium adhuc
impatiens per *Velaunorum*, *Segusianorum* &
Niverninorum regiones labitur: aliis verò
per plurimis fluviis, spatiosior & navigabilis
factus. Clarissimorum verò imprimis ei mi-
scetur: *Elaver* vel *Alier* urb: *Molino*, ubi optimi
cultelli conficiuntur, memorabilis. Deinde
Eura Vulg. *Auron*, urbe *Casteaunouf* vel
Viarons & ejus florentissimâ Acad. clarus.
Clanis, Vl. *le Clain* vel *le Din*, Urbe *Piælavio*
Gall. *Poitiers* & ejus Acad. inclytus. *Medua-*
na, Vl. *le Mane*, Urbe, *Andegavo* quæ & *Ja-*
liomagus, & ejus Universitate nobilitatus. Ur-
bium, quarum usibus ipse *Ligeris* Alve-

us inservit, clarissimæ sunt. *Rodumna* Segusianorum, ubi primum navigari incipit. *Genabum*, prius *Cenabum Carnutum*, Gall. *Orleans vel Gyen*, Acad. memorabilis. *Salmurium*, Gall. *Saulmur*, sede Acad. Nobilitata. *Nantes* ad ostia ejus, ubi tandem se in Oceanum exonerat. Olim propriis comitibus, deindè Ducum Aula; nunc Episcopali & Academiæ sede, aliisq; ornamentis maximè clara.

§. VI.

Garumna, Vl. *Garonne*. Primò se sub radicibus montium *Pyreneorum* ostentat. Deindè *Aquitanos a Celtis*: prov. *Narbonensem* primam & *Aquitaniam* secundam a *Novempopulana* provincia & *Aquitania* tertia dividens, in Oceanum Aquitanicum se exonerat. Superiori suâ parte, nisi nivibus resolutis, & hyberno imbri incumescens vix navigabilis; inferius verò ubi propius ad ostia vergit, & multis aliis fluviis accrescit, sæpius turbulenti pelagi instar exæstuat & præternavigantes, jactat. Urbium clarissimas, *Garumna* fœcundat. Non procul ab origine *Sontiatum* Oppidum. *Tolosam* Vl. *Toulouze*, Acad. insignem. *Agennum*, Vl. *Agen*, cujus circumjecta regio mirè fertilis & rigua est. Propè ostium *Burdegalam*, Gal. *Bordeaux*, universitate insignem. In medio ostii, quam

la Bouche de Garone vocant, scopulo cui-
dam insidet turris, admirandi operis, a Ludo-
vico 14. magnificentissimè extructa, ubi ignis
noctu navigantibus præluet.

§. VII.

Rhodanus, vl. *le Rosne*: nascentis verò flu-
minis accolis *le Ros*. Nonnullis maximus
europæ fluvius, excepto *Danubio* & *Rebno*.
Magno latis impetu, vehementiq; alveo, ex
Alpium jugo, quod vl. *Furca mons* dicitur
procurrit. Navigabilis autem non est, pri-
usquam per *Lemanum* lacum delapsus, Ara-
ris Vulg. *la fosne*, advenis aquis locupletior
factus, grandissimarum quoque navium pa-
tiens redditur. Præsertim pluribus minori-
bus auctus, ut: *Isara* Vulgo *l'Isere*, urbe *Gra-*
tianopoli Vulgo *Grenoble* & ejus Acad:
clarus. &c. Urbium quibus nobilitatur po-
tiores sunt *Geneve*, ad lacum *Lemanum*, Aca-
demia ut & civium libertate nitida. *Lug-*
dunum Gall. *lyon*, in colle imminente *Rho-*
dano & *Arari*, egregia Acad: & commerciis
florens. *Valentia* Gall: *Valente*, in regio-
ne *Segovellanorum*, Acad: insignis. *Avenio*
Gall: *Avignon*, Universitate inclyta. Pau-
lò post tribus ostus mari mediterraneo se im-
mittit, de quibus vid: Hofm. Mirabile planè
de hoc fluvio illud est, quod *Lemano* lacu ex-

ceptus, impetum teneat, seq; per medium a-
gens, quantuscunq; venit, egrediatur.

THEOREMA V.

De Britannia Fluvii.

§. I.

A Continente Europæ solo, ad Britannic-
as insulas tranare, nullum mihi videtur
commodius iter, quam fretum *Pas de Calais*.
Saltando superare: ubi Oceanus Britan-
nicus in arctissimas fauces, a Britannia ma-
joris, & Galliaë littoribus, compellitur. Ha-
rum de fluviiis varii varios luci dederunt dis-
cursus: Sed quos nec leviter libare, mihi
hac vice fas est; cum harum pagellaram an-
gustia, propositam methodum persequi jube-
ar, ita ut tres tantum Britannia Majoris flu-
vios hoc theorema quintum exhibeat.

§. II.

Thamesis, Britanniaë fluviorum celeberrim-
us est. Cujus fontium unus in *Glocestria*
finibus conspicitur. Alter verò in ipso Co-
mitatu *Oxonienfi*. Horum rivuli, *Isis* & *Ta-
me*, ad urbem *Docestriam* concurrentes, mu-
tuo quasi nominum & aquarum conjugio,
Tamesin primò gignunt: Longius autem di-
lapsus, per plurimos minores fluvios ab utro-
que latere excipit, quorum potissimi, Anglis
VI. dicuntur, *Kenet*, *Cberne*, *Col*, *Ley*, *Med-
way*.

way. Urbium ei adiacentium, nobilissimæ sunt: *Oxenium* Vl. *Oxford*. Incomparabili Musarum domicilio, percelebris & *inclyta*. *Windsora Londinum* Vl. *London*, Britannis verò *Caerlud*, metropolis Angliæ, Imperii sede, Parlamento, & studiorum Palæstra insignis. *Greenvicum*, Angl *Grinwich*. Tandem ad iusulam *Skeppæi*, mari germanico magno quodam æstuatio miscetur. Ad hunc fluvium C. Julius Cæsar, cum Britannis primò terribilis fuisset, appulit.

§. III.

Sabrina vel seavern, secundus *Britannie* fluvius. Hunc Mons *Plymllimon* & Comitatus *Mongomeriensis* primò vident. Undè statim tot curvaturis & flexibus devolvitur, ut reditum ad suos fontes facilè persvadeat. *Valiam* ab ipsa *Anglia* determinans, in *Hybernicum* mare sese exonerat. Urbium clarissimas; *Salopiam* Vl. *shreusbyri* *Vigorniam* Vl. *Worcester*; de hujus urbis collegio sacerdotes uxorati A. C. 960 a Rege Eadgaro, pulsati sunt. *Theocicuriam*, Vl. *Tewkesburi*, apud Britannicos historicos in descriptione prælii, *Lacastrensi* familiæ funestissimi, sæpius obvia. *Glocestriam*, Vl. *Glocester*, & ad ostium, *Bristolium* alluit & irrigat.

§. IV.

Humber vel Umber, aliter *Habus*, *Abupus*
vel

vel *Abiu*: latissimus Britanniae fluvius. Vel potius æstuarium quoddam, ubi fluvii: *Dreventio*, *Urus*, *Ara* & *Trenta*, aquas suas miscent. In hujus sinistro latere, urbes *Hondon*, *Hull*, *Warbam*, & *Kelnesey*, apparent; dextro verò littore *Barton*, *Thorton*, *Grunsbey* & *Salstet*, conspicitur. De hoc & Thamesi nonnulli scriptorum illud observarunt, quod nivibus liquefactis, vel pluviis abundè cadentibus, non intumescant.

THEOREMA VI. De Germaniæ Fluvio.

§. I.

In quantum res cum temporibus mutantur, vel hinc iudicatu facilimum erit: *Quod terris informem, montibus asperam, cultu, aspectuq; tristem, in universum sylvis horridam, aut paludibus sædam, utrisq; inviam, veteres Germaniam depinxerint. Quam nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorum magnificentia, Musarum Domiciliis, morum elegantia, & religionis puritate, non solum cum cultissimis facilimè posse conferri, quin & reliquis ferè omnibus Europæ regionibus longè præferri, sequens fluviorum ejus, quamvis umbratilis & opaca pictura, luce tamen meridiana clarius, in illustri lucis profcenio collocabit.*

§. II.

Rhenus. Germ. der Rhein vel Rhyn/ Gall. le Rbin. Batavis de Rhyn. Bino fonte, ex summis illis alpium jugis, *Gothardt* & *Adula* oritur. Quorum rivulorum, septentrionalis dicitur der Bördere Rhyn: meridionalis verò der Hindere Rhyn. Ab ipsis cunis brevissimo spatio emensi, mutuisque undis corroborati, *Curiam* uno alveo præterlabuntur. Loco scaturiginis meridionalis, refertur sacelli, quondam Nymphis dicati, rudera adhuc cerni. Deinde *Constantiensem lacum* seu *Brigantinum*, Vulg. *Bodensee*, *Rhenus* petit. Inde verò erumpens, *Constantiam scaphusiam*, rigans, *Sveviã* ab *Helvetia* distingvit. Postea, *Arolã*, *Helvetiæ* fluv: excepto, *Valdhusiam*, *Laufenburgum* & *Rbenofeldiam* præterlabens. *Basileam* urbem *Acadmeia* in signem alluit. Hinc per *Alsatiã* tendens, juxta *Novoburgum*, *Brisiacum* & propè *Argentoratum*, Vulg: *Strasburg*, urbem *Musarum* Domicilio nobilitatam, fluit. Longius progressus, *Stolboffam*, *Philippoburgum*, *Spiram*, *Manbeimum* rigat. Ubi fluv: *Necer*, *Heidelbergenfi urbe* & ejus *Acad:* claro auctus, *Wormatiam* & *Oppenbeimum* prætervehitur. Hinc ad *Moguntiam* Vulgo *Rens*/ *literarum* sede, & decem annorum ingenti labore, mirabilique opere, jussu *C. Magni*, ex-

eructo ponte ligneo 500. passus longo: postea
verò paulò ante mortem Imperatoris, omi-
noso quasi incendio, tribus horis deleto, ma-
xime memorabilem; *Mœnum* fluvium, ad
quem *Francofurtum* conspicitur, recipit. De-
inde juxta *Ingelheimum*, *Bingium*, *Baccha-
racum*, & *Vesaliam* superiorem, devolvitur.
Ulterius *Trevirensi* ducatu in duas partes di-
viso, *Mosella* fluv: augetur, qui *Treveranam*
urbem, Vulg: *Trier*, Acad: nobilitatam, alluit.
Postea, *Rhenus* ad *confluentes* Vulg: *Coblentis* &
Antenacum, *Coloniam Agrippinam* urbem
ingentem, populosam, munitam. Acad: A.
C. 1388. fundatâ, & *Agrippine Neronis Ma-
tris* natalibus, undè & ipsi nomen, maximè
inclytam. *Duseldorpium*, *Ordiniam*, Auit.
Hinc per *Clivensem* ducatum, *Duisburgum*,
ubi *Ruram* fluv: imbibit, *Orsoviû*, *Rhenober-
gam Vesaliâ* inferiorem, ubi *Lippiam* fluv:
excipit: *Reessum* & *Emericum*, ingentes ripa-
rum suarum amœnitates, fovet. Tandem
ad arcem *Schenkiam*, in duo cornua dividi-
tur, quorum sinistrum, *Noviomagum* Vul:
Nimwegen tangens, & in *Mosam* impetum
dirigens, *Vahalis* dicitur. Dextrum verò
Trajectum inferius Vulg. *Betrekt* petens,
omni ferè vehementiâ amissâ, à *Lugduno Ba-
ravorum* Vulg: *Leyden* Conspectum, inter vi-
cos *Raswijf* & *Noortwijf*, Oceano germa-
nico

nico miscetur. Hoc antiquus etiam Rheni alveus est, quem crebrae Oceani irruptiones, sæpius retroactis aquis; magnaq; arenarum mole congesta, ita obstruxerunt, ut inde ad meridiem spectantes regiones, novo ostio secare, coactus sit, quod jam dicitur *Leek*, & urbem *Schoonhaven* alluens, oceano excipitur. Longitudo hujus fluvii à primis fontibus ad ostia ferè 100 mill. Germ. mensurari potest. Plura qui cupit de *Rbeno*, & ipsius nominis derivatione, adeat *Lex. Hofm.*

§. III.

Amasius, *Amasia* vel *Amisia*, Vulgo *Ems*, habet suos fontes in *Vestphalia*, & Comitatu *Ravenspergensis*, non procul ab urbibus *Ridberg* & *Delberg*. Inde procurrens, Urbes *Munster*, *Greve*, *Lingn*, *Meppe*, *Imerdum* & *Emden*, magna riparum suarum ornamenta alluit; nec non in Oceanum Germ. paulo infra *Emdam*, devolvitur. 30½ mill: Germ: à primis fontibus in longitudinem progressus.

§. IV.

Wisurgis Vulg: *Weser*. Primum in Franco-niæ finibus ex *Meliboco Monte* profiliens, *Verra* vel *Bers* dicitur. Propè *Smalcaldam* urbem protestantium conventu celebrem, *Isenacum* & *Allendorf* labitur. Ad *Mundam* verò *Fulda* Fluv. auctus primum *Wisurgis* aut *Weser*

i. e. aquæ seu flumina, audit. Deinde magno alveo, *Hoyam*, & paulo infra *Verdam* *Allera receptâ*, majori adhuc, *Bremam*, *Sto- zel*, & *Dresdam* præteriens, Oceanogermanico sese infinuat. *Mundâ* captâ, à victore *Tillio*, Anno C. 1626. in hunc fluvium 2500, occisorum civium projecti sunt. Longitudo ejus à *Mundâ* ad *Ostia* usq; est 40 mill: Germanicorum communium.

§. V.

Albis Vulg. *Elbe*. In Bohemiæ finibus, e valle *Montu Gigantei*, Vulg. *der Niesenberg* / quæ accolis dicitur *Vallis Diaboli*, *der Teisels Grund* / primo alveo procurrit. Deinde per *Bohemiæ*, *Misniam*, & *Saxoniam* 86 mill. germanicorum itineribus confectis, inter *Ditmarsiam* & *Keidinger lant*, Oceano infunditur. Fluviorum, quibus subinde ditescit, potiores sunt, *Molda*, urbe *Praga*, *Joh. Husli* doctrinâ non minus beata, quam *Bohæmorum* regum & *Musar*: nitidissimâ sede insignis, *Egra*, *Sala* & *Ortella*. Urbium maxime memorabiles in utraq; ripa sunt! *Dresda*, *Misnie* nobilissimum caput, quam in duas partes divisam, stupendæ artis, lapideus pons, continuam reddit, *Misnia*, *Torga*, *Witenberga*, antiquis *Calegia*, Lutheri concionibus & literarum domicilio clara, *Magdeburgum*, olim *Parthenopolis*, i. e. *Puellarum* urbs

urbs, quia Veneris simulachrum in curru
stantis, cum tribus Gratiis ibi colebatur.
Hujus urbis laudes, quidam his versibus de-
pinxit:

*Nobile se nobis Magdeburgum ostentat, & altas
Insignes turres ac templa extendit in auras:
Salve urbs pace potens, salve clarissima bello,
Nomine Parthenopen referens, lacedaemona
factis.*

Luneburgum, Urbs Sax. inferioris insignis,
ædificiorum superbiâ, salinis & opum copia
clarissima. *Hamburgum*, urbs Holsatiæ ma-
xima. *Glucstadium*.

§. VI.

Trava. est parvus quidam *Stormarie* flu-
vius. Ibi & oritur, ac brevissimo quodam
spatio, & flexu quasi semicirculari, Urbes:
Segeberg, *Odesle* & *Lubek* irrigans, juxta
Travemundam in *Balticum* mare erumpit.

§. VII.

Viadrus, aliter *Viadus*. Germ. *Oder* ab
aucupibus, qui passim circa hujus fluvii fon-
tes extructas casas avium captandarum cau-
sa, *Odre* dicunt. Primo fonte in *Silicia* &
Moravia finibus, non procul ab oppido *Oder*
comparens, per *Silesiam*, *Marchiam* & *Po-
meraniam*, in lacum *das gros Haff* decurrit.
Undè duplici, vel ut quibusdam placet tri-
plici

plici ostio *mari Baltico* miscetur. Urbium clarissimas in utraq; ripa sustinet: *Preslaviam*, *Glogaviam*, *Francofurtum* Acad. laudabili nobilem, *Custrinum* & *Sretinum*, eximiâ in Suecos fide, clarissimam. Aliis minoribus *fluviis* subindè augetur, præcipuè verò *Bobero*, *Neissâ*, & *Wartâ* poloniæ *fluvio*. Longitudo *Viadri* est 70 mill. Germ.

§. VIII.

Vistula, *Vistulla*, *Isula*, *Visula* & *Bisula*, hodie *Weissel*. Antiquos apud auctores variis nominibus occurrit. E monte *Carpato* in *Tescinensi ducatu*, haud longe à *Viadri* fontibus, primò dimanans, *Cracoviam* Polonici Imperii sedem, *Warsaviam*, *Tborunium*, *Chulmiam*, *Graudentiumq;* alluit, nec non paulò supra arcem *Heust*, in duas dividitur partes, quarum ad orientem spectans & *Nager* dicta, in finem quendam nomine *Frisch Haff*, effunditur. Occidentalis verò infra *Dantiscum* in mare *Balticum* labitur, insulam *Neringam* magnâ ex parte ambiens. Præter nonnullos ignobiliore rivos, quibus *Vistula* intumescit, celebratoris famæ *fluvios* recipit, *Villocum* aliter *Vyslok*, *Bugen* & *Dxi ventem*.

§. IX.

Danubius vel *Ister*, *fluviorum* Europæ facile princeps, de quo græci & Latini auctores

res multa memoriæ prædicere: Nomina illa promiscuè universo fluvio à quibusdam attribuantur; nonnullis verò hæc cum distinctione, ut pars superior *Danubius*, inferior verò & ostiis magis vicina, *Ister* dicatur. Hujus Fluminis non minus quam Rheni parentem se *Sœvia* jactitat, ut Claudiani voluit versus test. Hofm.

. . . . *sublimis in Arcton*

*Prominet Hercyonia consinis Rhetia silva,
Quæ se Danubii jactat, Rheniq; parentem.
Utraq; Romuleo prætendens flumina regno.*

Ibi etiam in mediocriter edito colle primò nascitur, propè oppid. *Villingam*, & inde devolutus, *Dutlingam*, *Fridingam*, *Eben-gam*, *Ulmamq;* Sueviæ urbes rigat. Quibus relictis per *Bavariam* juxta *Neoburgum* & *Ingolstadium* urbem Acad. clarissimam, *Ratisbonam* VI. *Regenspurg* Urb. antiquam populosam & amplam, olim *Augustam Tiberij*, nonnullis verò *Coloniâ Quartanorum* dictam, quod quarta legio Italica, hic stationem perpetuam haberet, labitur. Ad hanc *Danubius* operâ Imperat: Henr. v. talè ponte lapideo junctus, cujus parem nec *Danubius* nec *Rhenus* vidit. Hinc ad *Straubingam*, *Deekendorf* & *Pataviam* Vulg: *Passaw* amplam quidem sed totam fere ligneam contendit, ubi relictâ *Bavariâ* *Austriam* in duas

duas partes secando *Lintium* Vl: *Lintz* & *Viennam*, Imperii Romani sede ac nobili Acad: insignem prætervehitur. Postea, *Hungarie* fines ingressus, *Posonium* Vl: *Presburg*, *Arrabonem* Vl. *Rab*, *Komariam*, *Strigonium* Vl. *Gran*, *Vaciam*, *Budam*, *Coloczam*, *Taurunum* *Italæ* *Belgrado*, *Nander Alba* *Hungaris*, *Griechisch Weisenburg* / *Germanis*, rîgat. Sic relicta *Hungaria* *Ister* dicitur, & inter *Valachiam*, *Bulgariam* ac *Moldaviam*, in *Pontum Euxinum* sex ostiis: *Thiagela*, *Borea*, *Falso*, *Pulebro*, *Narecio* & *Sacro*, quorum duo tantum sunt, navigabilia, tanto cum impetu effunditur, ut per Viginti leue: in *Mari dulcis* habeatur. Ubi primo conspicitur vix est anseribus navigabilis; aliis verò allabentibus fluviiis subindè auctus, in immensam prope magnitudinem tandem excrefcit. Sexaginta fere navigabiles sunt fluvii, quos ab utroq; latere recipit; quorum potiores in *Svevia* sunt *Ilera* & *Mindela*. In *Bavaria*, *Licus*, *Almonis* omnium *Germ:* fluviorum pisculentissimus, *Nabus*, *Regen* & *Isars*. In *Austria*, *Ilza*, *Traun*, *Enezus* & *Moravus*. In *Hungaria* *Leitha*, *Vagus* *Arrabo*, Vl: *Rab*, *Grana*, *Drauw*, *Tibiscus* & *Savus*. In *Valachia* verò *Bulgaria* & *Moldavia*. *Moscus*, *Alota*, *Ciabrus*, & *Hierossus*. Longitudo universibus

jus fluvii à Jornand: teste Hofm: mill- du-
centorum millia passuum-collecta est. Latitu-
do adeò magna ut ab Ovid: l. 5. Tristi-
um quasi per Excellentiam Latus, appelletur.
Profunditas denique ejus in pluribus locis
200. pedum esse dicitur. Varias vix sper-
nendæ magnitudinis insulas fovet. Aquæ se-
ri colorem habentes, ad potandum atque bal-
neandum, sèves, utiles, salubresque vehit,
optimorum piscium copia abundat. Ratio-
nem nominis gestiens adeat Lexic. Hofm:

THEOREMA VII.

De Italiae Fluviis.

§. I.

Fluminum Germ: cataractis sic breviter
ob oculum positis, ebullientes eorundem
scaturigines & ornamenta summa, in *Italia*;
solicita circumspicere mente, ratio instituti
juber, ubi quæsitum usum, *Padus* primò præ-
stabit.

§. II.

Padus Vl. *le po*, Germ: *Paw*. Græcis *Eri-
danus*, Phaetontis pœna apud Poëtas multum
nobilitatus. In *Alpibus* & *Vesulo* monte, par-
vis se primum fontibus colligit; ideo exilis &
macer, *Salutias* præterfluit; aliarum verò
aquarum accessione auctus, jam ditior
Carmania

maniola ; *Carinianum*, *August: Taurinorum*
VI: Turin, *Verucam VI. la Chiusa*, *Cresce-*
zium & *Tridinum* urbes rigat. Deinde re-
 li&is *Sabaudie* oris *Casalem* urbem alluens,
 ac *Mediolanensem* ducatum penetrans, *Va-*
lencia, *Placentia* & *Cremona*, urbibus ex-
 cipitur. Tandem per ducatum *Ferrarien-*
sem, magnâ granditate opimus, & 30. mi-
 noribus fluviis innutritus, per septem ostia
 Adriaticum mare perfundit; sed de iis con-
 sulatur Hofm: hodie quippè non agnoscit
 nisi quatuor. Fluviorum minorum *Padus*,
 potiores, in *Sabaudie Ducis* ditione imbibit:
Varetam, *Mairam*, *Maleam*, *Doriam mi-*
norem & *Majorem*, *Servam*, *Sessiam*, & *Stu-*
ram: in *Mediolanensi* ducatu; *Tanarum*,
Trebian, *Romanorum* clade illustrem, ubi
 Hannibal Sempronium cum omnibus *Roma-*
 nis, suâ hieme vicit. *Ticinum*, *Verbanum*
lacum, nunc *Lago Maggiore*, transiens, urbe
Ticino VI: Pavia vel *Pavia* & ejus Acad. in-
 signem. *Adduam VI. Addam*, *Larium la-*
cum nunc *lago di Como*, perfluens. In *Man-*
tuana ditione: *Parmam* urbe *Parma* & e-
 jus Acad. clarissimum. *Ollium*, nunc *Oglio*,
lacum Sebinum, nunc *lago d' Isèo* pene-
 trans. *Minium*, nunc *Menzo*, *lacum Be-*
nacum nunc *Lago de Garda* pereurrens

& *Manua* urbe percelebris. In Ferrarienti
ducatu, *Rbenum* vl. *Reno*, urb; Bononiæ vl. *Bo-*
logna & ejus Acad: memorabilem. Longitudo
hujus est 285 mill: magnorum Italicorum, quo-
rum 60 uni gradui respondent.

§. III.

Athesis, Germ: *Etsch*: Vl: nunc Italis *Ad-*
se vel *Adige*, in finibus Rhætorum & *Valla*
Venusta ortus, Per *Tirolensem* ducatum, *Tri-*
dentinorum fines, Urbem ipsam *Tridentum*
Italis *Trento*, famoso illo consilio, quod com-
muniter dicitur *Tridentinum*, percelebrem,
& a Theodorico Ostrogothorum Rege muro
cinctam, rigans. *Veronam* clarissimam vene-
tiæ urbem, quæ quatuor pontibus *Athesin*
necit, interluens, longo tractu *Pado* paralle-
lus, haud procul urbe *Brundusia*, 120. mill:
Italiæ: itineribus confectis, in mare Adriaticum
decurrit.

§. IV.

Arnus Vl: *Arno*, rapidissimus *Tuscia* fluvius,
ex Apenninis montibus procurrens, per urbs
Florentiam & *Pisam*, florentissimâ Acad: in-
signem, Ligusticum mare petit. Longitudo
hujus fluvii est 96. mill. Italicorum.

§. V.

Tiberis, Vl: *il Tevere*, ex Apenninorum
Montium *Falterona*, profiliens, per *Floren-*
sinum agrum, ad *Perugiam* Urb; Musarum se-
de in-

de insignem contendit; longius verò devolutus, *Janiculum à Româ* dirimens, duobus ostiis, quorum unum arenis obstructum, *Tibisco mari* sive *Tyrrheno* 12. mill: infrâ *Romam* sese immittit. Fluviorum potissimis augetur *Tiberis* à dextra ripâ, *Clani Vl: Chiana*; a sinistra *Nare Vl: Nera* & *Aniene Vl: Tevereone*. Urbs *Romæ* ejusque conditor *Romulus*, hoc flumen illustrissimum reddere; adeo ut res omnes ad id gestas, milijugi voluminis vix esset capere. Exundationes illius sunt maximarum calamitatum Portenta. Long: 120. mil: Ital: mensurari potest.

§. VI.

Liris Vl. Garigliano vel *Gariglia*, antea *Clanis* & *Glanis*. In ipsa *Campania* ortus, eamq; & *Latium* placido alveo interluens, Urb: *Minturnas*, quondam claram, nunc autem excisam, e cujus ruinis *Trajectum* oppidul: natum, *Vl: Trajeto*, aliquot minoribus ditatus, præterfluit, & sinui *Neapolitano* sive *Tyrrheno* mari miscetur. In paludibus *Manturnis* vicinis, *Marius* delitescens, *Szvitiam* & persecutionem *Syllæ* effugit.

§. VII.

Volturnus sive *Vulturnus*, olim *Athurnus*, in *Samnio* fontes habens, per *Campaniam* & urbes *Venastrum*, *Telesiam* & *Capuam* ad *Vulturnum* Urb: in *Tyrrhenum* mare effunditur.

Sunt

Sunt etiam perplurima alia Italiae flumina, passim apud Scriptores obvia, sed quoniam & sunt parva & pagellarum harum angustiae, ea per omnia persequi vetant, potiora tantum eorundem, verbo indigitasse juvabit. *Silarus* vel *Silaro*, in *Tyrrhenum* mare sive sinum *Salernitanum* decurrit; Itadicitur hic sinus à *Salerno* urbe ei vicina, cujus Doctores librum, Scholam *Salernitanam*, seu *Salerni*, inscriptum, conscripserunt, quo tanquam honorario aliquo emolumento, *Richardum* secundum, aut *Edvardum* primum *Angliae* Reges, in itinere ad terram Sanctam constitutos, Professores *Salernitani*, adornarunt. *Sybaris* nunc *Corbile* in *Jonium* mare devehitur. *Crathis* in idem effunditur. *Aufidus* nunc *Losanto*, *Apuliae* fluvius, ex *Hirpinis* montibus oriens, in *Adriaticum* mare sese immittit; ad hoc propè *Cannam*, *Annibal* Romanos profligavit. *Aternus* nunc *Pesëara*, in *Adriaticum* mare erumpit. *Metaurus* nunc *Metro*, *Hasdrubalis*, *Annibalis* fratris, contra *Neronem* & *Livium* *Coss.* *Dimicantis*, sinistra fortuna & morte, famosus, in *Adriaticum* mare sese exonerat.

THEOREMA VIII.

De fluviiis Græciae adjacentibus.

§. I.

Aberon. Vulgatissimus Poëtarum carminibus

ribus Epiri fluvius, *Acherusia Thesprotiæ p̄s-*
ludis Soholes est. Epirum mediam secans,
Pandosiam urbem præterlabitur. *Dodone* de-
inde aliisq; fluviiis receptis, *Dodonam* Urb:
alluit, & 22 mill: Ital: Comm: emensus, in
Jonium Pelagus sese exonerat. Est & alius
hujus nominis fluvius in Italia, Lucanos ab
Appulis determinans, & Urb: *Pandosiam* in
ripa sustinens, quæ Alexandro Molossorum
Regi fatalis fuerat locus, cum Tarentinis o-
pem laturus, adversus *Brutios Lucanosq;* di-
micasset: Dodonæi enim Jovis oraculo, quod
annem *Acherusiam* nec non Urb: *Pandosiam*
caveret deceptus, patriam fugerat, ubi so-
lum hoc flumen, hanc urbem esse putavit.
Jusk: lib: 12 cap. 2.

§. II.

Achelous, *Acarmaniam* ab *Ætolia* dividens,
Epiri ejusdem fluvius est. Nomen habet ab
Acheloo Rege; ab antiquis verò dictus *Te-*
stius & *Azenus* sive *Axenus*, *Aspropotamo*, *Ca-*
vocbi, *Geramlea*, & à celeritate *Thoas*, ab in-
colis *Acarnas* nuncupatur. Oritur hic in
Pindomonte, undè devolutus, *Amphilochiam*
sinistra, *Plauronam* verò recentem & *Strati-*
am Urb: dextra ripa rigans, contra *Echinades*
insulas, Jonium mare petit. Veteres omnem
aquam *Acheloum* dixere, quod hic fluvius
primus, post diluvium, occultis terræ canali-
bus

bus ruptis, mortalium lumina affecisse feratur; Vel quod fluviorum Græciæ fuisset celeberrimus; Vel *Achelous* quidam extiterit primus inventor mixtionis aquæ cum vino. Virg: Georg: 1 de eo canit:

Poculag, inventis Achelouja miscuit uvis.

Long: ferè est 65 mill. Italicorum.

§. III.

Peneus nunc *Igliaco*, sive *Penejus* ad distinctionem fluvii Thessaliæ. Supra *Alpheum* Fl. in *Peloponneso*, *Elidis* fluvius est. Urbes *Pylum Eliacam*, & *Elidem* cavam in ripa fovet. Ostio hujus quo in Jonium mare labitur, insula *Zacynthus* objecta est. Long. 30 mill. Itall: comm:

§. IV.

Alpheus est maximus *Peloponnesi* fluvius, ejus Parentem *Stymphalum* montem scriptores referunt. Hofm: Si fides habenda, ultrà 140 fluviiis allabentibus ditescit. Igitur maximâ aquarum mole opimus, per *Elidem* & *Arcadiam*, *Achajam* versus, *Alpheum* & *Pisam* urbes sive *Olympiam* prætervehitur. Ibi se cuniculo condere & subter mare devolutum, in *Sicilia* propè *Syracusas*, *Arcthusâ* fonte vicissim emergere, Poëtæ magis credunt, quam certò affirmare sciunt. *Pisas* ad hunc fluvium, *Italice* *Pisæ* ad *Arnum*, Parentem agnoscunt, à quibus originem tra-

hant. *Pisus Alpeis* Olympici, Jovis Templum vicinum fuit, ad quod certamen olympicum solenni usu floruit.

§. V.

Panifus vel *Panifus*, *Amathus*, *Mamau*, *Arcadiacus*, *Tiseo* & *Spirnazza*, quibusdam dicitur. In ipsa *Arcadia* natale solum habens, primo alveo Septentrionem spectantes terras secat, deinde quasi fræno gyratus, Austrum versus propè *Tripolim*, *Lampadiam*, & *Troezenem* lapsus, in *Messeniscum* sinum procurrit.

§. VI.

Eurotas aliter *Hymerus*, *Marathon* & *Neris*: *Eurota* nomen verò habet ab *Eurota* quodam *Miletæ* filio, qui in *Arcadia* stagnantibus aquis alveum paravit, pronamq; ad *Sinum Laconicum* viam stravit. *Spartam* & *Pilas* Urbes rigans, per *Laconicam* defluit. Ripæ hujus olim oleis & lauris frequentibus confitebantur, ubi & nobilissimum effodiebatur marmor. Long: 60 mill: Ital. comm.

§. VII.

Inachus Vl: *Planizza* Peloponnesi fluvius, *Argiam* interfluens, & Urb: *Arkos* alluens, recepto, *Erasino*, sinui *Argolico* miscetur. Nomen creditur habere ab *Inacho* primo *Argivorum* Rege. Est & *Inachus*, *Acaranianæ* fluvius *Acheloo* junctus: imò & *Bæotia*.

§. VIII.

§. VIII.

Cephiſſus vel *Cepbiſus* in Doride propè urbem *Lilaam* nascitur. Deindè *Elateã* rigatà, *Cheroneam* penetrans, in *Bæotiam* fluit, & *Clopaſidi* lacui illapſus, per cuniculum egreditur, duobus oſtiis in mare *Æubæum* erumpit. *Cepbiſſus* albas, *Melas* nigras oves facit teſt: *Bunon*: Scinditur hic *Cepbiſſus* in duo cornua, quorum dextrum *Thebas* præterlabitur & *Aſopus* dicitur: Sinistrum verò *Ismarus* vocatur.

§. IX.

Sperchius hodiè *Agriomela*: Fluvius *Theſſalia*, *Poëtarum* ſcriptis maximè inclytus. Oritur quibusdam e *Pindo Monte*, quibusdam non ab eodem procul, juxta oppidum *Homiſe*, & per *Theſſaliam* propè *Pindum* & *Phalavam urbem* provolutus, in *Malaicum ſinum* ſeſe rapidè exonerat. Brenno junior, Gallorum dux cum 152000 peditibus & 20000 equitibus, *Theſſaliã* vaſtatà, *Græciam* ingreſſurus, hunc amnem tranſiit. Long. ejus eſt 60 mill; Italic.

§. X.

Sunt præterea quatuor fluvii qui in *Thermaicum ſinum* irrumpunt: Utpotè 1. *Peneus*, e *Pindo Monte* ortus, inter *offam* & *Olympum* montes decurrens, *Theſſalica* tacitè *Tempe*, nec non per *Magneſiam* fluens, *Larriſſam*

vissam urbem alluit. 2. *Aliaemon*, *Haliaemon*, *Pelecas*, *Platamona* seu *Aliagmon*, rapidissimus & præceps amnis. 3. *Axius*, e Sando monte profiliens, pecudem à se potam nigram efficit, & non adeo procul à Pella, *Erigonio* auctus, in sinum prædictum, dilabitur. 4. *Chabrius* & *Chabria*, in *Brisaltia*, primò se ostentat propè *Europum* oppid: regiunculis, *Amphaxiti* & *Praxia* rigatis, in *Thermaicum sinum* procurrit.

§. XI.

Strymon, ante *Conozus*, ex *Scornio* vel *Orbello* monte in *Brisaltia* & *Thracie* confinio manans, *Amphipolim* rigat, ubi & in duo brachia scissus, sinistrum præter *Strymonē* urbem, dextrum verò juxta *Stagiram*, in sinum *Strymonicum* fertur. Ab hoc fluvio ad *Italos*, grues indicat venire, *Virg:*

§. XII.

Apsus aliis *Tbapsus*, in ipsa *Magnesia* habet fontes, & in *Faulantiorum* regione, binis ostiis, quibus opposita *Atbenæ insula*, *Jonio mari* sese insinuat, dicitur quibusdam *Spirnaza*. Occurrunt deniq; duo, quæ *Græciæ* fluminibus extremam manum imponunt, utpote: *Lous*, *Æas*, *Acus*, *Avas*, *Alorus* & hodiè *Lons* dictus, in *Epiri* & *Macedoniæ* finibus primum erumpit, & *Apolloniam* urbem prætervectus in *mare Jonium* labitur. Secundus est

us est *Celidnus* aut *Celydnus* hodiè Salnich.
Non procul e *Bercetheso monte* primum con-
spicitur, undè deindè *Macedonia* limes, ab
Austro in Adriaticum mare decurrit.

THEOREMA IX.

De Suecia Regni fluviiis.

§. I.

Nescio qua securitatis dulcedine sopiti, dul-
cissimæ Patriæ fluvii, tot seculis, quot literæ
florere, in lucem non prodierint. fortè,
quod minus solliciti & antiquiores & recen-
tiores cum Historici tum Geographi fuerint,
res domesticas, literarum monumentis con-
signare, quas indies. oculis nostris oberrare
crediderint. Sed factum, vix solidâ laude di-
gnum, cum ipsa experientia hoc nobis ingeret,
quod externa in corpore quovis, vel hebetiori
oculorum acie, facilè cerni: interna verò
vix acerrimo mentis lumine, nisi articulis so-
lutis examinari possint. Vixerunt igitur
longo temporis tractu, multi Sueci, Sueciæ
exules, Finnonnes innueneri Finlandiam igno-
rantes, donec de Republ. Literaria, imo de
tota Patria optimè meritis, Nobilissimus &
nunc in cœlis triumphans Dominus Michaël
Gyllenst: Tractatu quodam aureo Patriam pa-
triotis suis ostenderit, cui & ego hac vice, mo-
destia qua par est, multum tribuo.

§. II.

Digna est Uplandia laudibus, quas de Cili-
ciæ campis & Perfidis oris, Q. Curtius poster-
itati reliquit. Hæc etenim regio adeo amœ-
na & salubris est, ut mortales statim post dilu-
vium, ejus jucunditate capti, in planitie qua-
dam ad *Salam* fluvium conlederint. Hunc
Præter urb: *Upsaliam*, quondam Regali
Throno Sacram, nunc autem Archi Episco-
pali sede, florentissimo Musarum domicilio,
immensæ magnitudinis Templo, ut & veteri
Svecorum Reg. regia percelebrem, maximis
sumptibus olim extructæ ædes cum deaurato
tecto, *Thor*, *Oden*, *Frigga*, antiquorum Diis
Sacræ, nobilitarunt. Ubi Sveciæ cives in pa-
ganismo, superstitiosa mente, nec non diro
quodam cultu, prædictos Deos venerabantur.
Augetur *Sala* supra & infra urb. per plurimas
aliis rivis, quibus Uplandia passim rigatur, ita
ut navigabilis in lacum *Meler* erumpat. Qui
antiquitatis studio operam dederunt, Urb:
Upsaliam, ex hoc fluv. nomen derivasse volunt.
Quid ad hunc fluv: præcipuis temporum arti-
culis, ulterius sit gestum, *Ericus Olai* & alii
Patriæ Historici, egregie depinxerunt. Fœ-
cundant Uplandiæ terras & alii amnes, quo-
rum potiores sunt: *Tiärpål* *Örbhå* & *Alundå*
in sinum Bothnicum sese exonerantes.

§. III.

§. III.

In Sudermannia conspiciuntur, *amnis Ny-
eopenfis*, in Balthicum mare decurrens, ad quem
urbs *Nycopia*. *Trosåå* urbe *Trosa* nota, & i-
dem mare petens. Fluvius *Torsiliensis*, e-
jusdem nominis urb: prætervehitur. Molen-
dino, ex lapide & laterculo coacti ibidem ei su-
perstructo, opportune inservit, & in lacum *Me-
ler* sese exonerat. §. IV.

In Ostrogothia exceptis aliis est *Motala*
fluv: qui tempore *Birgeri Magni* Sueciæ Re-
gis, Anno 1292, cursum alias rapidissimum
stitit, per aliquot dies. Paucis interjectis
annis, veteres simultacum offensæ & dira o-
dia inter *Birg.* nec non *Ericum* & *Waldema-
rum* fratres ejus exorta sunt, quæ his mortem;
Birgero verò exilium, maximâ cum regni af-
flictione, concivere. Restitit & postea aliquoties
sed semper malo omine. Oritur limpidissimis
aquis e lacu *Weter* & *Norcopia* in rîpa susti-
nens, in *mare Balthicum* undas suas evomit.

§. V.

Smolandia fluv: complures occurrunt, quo-
rum præcipui sunt *Nissa* & *Laga* in territorio
Wesbo/Helgâ urb: *Christiåstad* penetrâs, omnes
tam periculosis cataraetis obnoxii, ut ansam
hujus proverbii accolis dederint: *Nissa och La-
ga taqa mongen af daga/men Helgeå/ var så mye-
ket som begge två.* *Torsåås* ubi pons *Brömsbro-
Vestro-*

Vestrogotbia potiores sunt: *Goth-elba*, horribili quodam lapsu, *Trothättal* memorabilis, *Tijda* / *Ijda* & *Noos*. *Wermland*: *See* / *Elff* / *Gulspång* / *Såfan* / *Jöföfors*. *Dals*, *Grännefors* / *Vänckeström* / *Daalbyå* / & *Degerå*. *Dalekarlia*. *Dale-Elff* / & *Dra*. *Gestríkia*: *Häsunda-Elff* / ad quem oppidum optimum & maritimum *Gevalia*. *Helsingia*: *Liujna* / *Boyna* / *Kyla* & *Tona*.

§. VI.

Angermannus, fluv: *Angermannia* maxime famosus. Oritur in *Älfsilla* *Lapmarck* / ubi ex occultis terræ canalibus sub caute quadam, primo alveo profilit. Deinde allabentibus aquis, potissimum verò e *Jempria* descendente, *Hamnardaals Elff* / in parœcia *Såleffa* ra auctus, vehementi & rapidissimo cursu, inter altos montes & prærupta Saxa devolvitur. In *Resela* *Sochn* tres ingentes, & 50 cubitorum altitudinem exæquant, catartas habet, ab excelsâ rupe, quasi per lacunas manu factas, ineffabili aquarum strepitu, in subjectas petras decidens. Hic optimum salmonis genus, ultra 150 tonnas quotannis, accolæ capiunt; potissimum in alveo quodam, ante aliquot secula, Pastoris cujusdam *Dni Semi*, mira operâ in Saxum presso, VI: *Tåle* / *bäck* / qua via Salmones maxime ascensum moliantur. Inde progressus, spatioso adeò alveo,

Alveo, Sinui Botbnico-illabietur. Petræ his
 cataractis vicinæ, multa altæ antiquitatis ve-
 stigia ostentant. Utpote: Alces & Naves
 mira arte cælatas, historias & versus perpla-
 rimos, runicis literis exsculptos, sinuosum
 specum, ab aqua in gyros acta, cavatum, cum
 hac inscriptione: *Gutta cavat lapidem non
 vi, sed sæpè cadendo.* Longitud. a primis
 fontibus ad ostia, est. 30 mill: Succ:

S. VII.

Botbnia occidentalis flumina sunt: *Unäl*
Pijcåstodh / Iulo-Elff / Kalis & Torne / orania,
*Salmonum piscaturâ quam maximè nobilita-
 ta & sinum Botbnicum petentia. Botbnia O-
 rientalis: Kemis-Elff / Sime-Elff / Jostodh / U-
 la-Elff / Sitajoki / Pphåjoki / Kalajoki / Iachreål*
Bambla Karlebyål / & Weroål in quibus o-
 mnibus, pisces, præcipuè salmones & luciâ
 magna copia capiuntur. *Fenningie* propriè
 dictæ: *Kumo-Elff / Euraål / Lappoål / Dyttyrelieål*
Leimijocki / Nroufså / Wirmoål / Masboål / Kesoål
*Molendinis, Salmonibus & omni piscium ge-
 nere æcolis profunt. Nylandie: Wanda-
 stodh ad Urb: Helsingf. & Sibbo-Elff. Care-
 lia: Woxen de quo Nob: Dn. Syllens: ita.*
Distant Lappwesti littora australiora, Wiburgo
7 mill: ubi ortum versus præpes & rapidum
*flumen Woxen emittitur; quod miliare cir-
 citer ab ostio, portentosum aquarum precipi-
 tium*

rium habet, sagitta instar inter cautes ejaculanti-um, vel potius ut maximorum montium se devalventium: est hujus lapsus long. uln. fore 300. lat. 40. Ex aliis. Tantus hic tamq̃ confragosus sonus, ut equi & jumenta, nullis calcaribus, nullis scuticis ad propiss accedendum adigi queant. Terra sub pedibus, arbores in litore tremunt. Nec sine vertigine diutius contueri; nec astantis vocem utcumq̃ stentoreo conatu, in aurem missam, excipere fas est. Scial Nõghfors/ Kalliofåsti & Systerbeck/ olim regni terminus.

S. VIII.

Fatidica jam flumina, in unum quasi fasciculum conjungere lubet. In *Tavastia* Anno E. 1596. die Lucie *Wihawuå/ Baltiakosti/ Tammerlåsti & SarSantåsti/* inhibito cursu, per quadriduum transicum tutissimum præbuerunt, & olim demersum thesaurum luci dederunt. Paulo post, seditio rusticorum in *Bothn. Saragund. Raumlamb. Jåmså & Sawolax* coorta est. Flumen *Sarsa* jam exaruit ante aliquot annos, & lacus in *Kangasala* ejus parens, nunc alio alveo *Ihara* dicto aquas suas emittit, unde acceolis proverb: *Il-tiå iharantåsti/ saari SarSan waimasex.* Anno 1597. in Novemb. *Kåharilan Kåsti/ Kortekoski/ Joiman Kosti/* in *Saragund: Wihawuå & Baltiakosti* in *Tavastia* triduum steterunt,

cum

cum Dux Carolus, rusticorum necem ultus, triumphator Aboam petivisset. Anno 1598. Eurajoki cursum stitit & Kyrosors Anno 1645. rapidissimum suum impetum inhibuit, nulla frigoris vi urgente.

§. IX.

Aurajoki, ordine agmen claudit, riparum ornamentis, omnes Finlandiæ fl: superat: ad hunc enim Finlandiæ Metropolis Aboa sita est, Parlamento Regio, Episcopali sede, eximia magnitudinis Templo Cathedrali, & florentissimâ Musarum Palæstra, quæ universitas ad Auram appellari solet, maximè memorabilis. Ad pagum *Käreis* rudera veteris cujusdam cœnobii in dextra ripa amnis haud multum supra urbem, adhuc spectantur. Cuniculo, cœdili laterculo, subter amne *Aurajoki*, structo, Vestales Virg: & Monachi, inter cœnob: & templum Ab: quondam mearunt, cujus ostia nos hodie latent.

THEOREMA X.

De Thracia Fluvio.

§. I.

Nesus vel *Nessus*, *Nestus* aut *Nastos* ex *Pangæo* monte egressus *Nicopolim* urbe: alluens, in sinum *Strymonicum* sive *Ægeum*: mare profluit. Insula *Thasus* sive *Tasso* ostio ejus objecta est, Leones hunc fluv.

ortum

ortum versus nunquam superant, nec *Acheloum* in occasum: sed his interjacentibus terris contenti, prædam in natali solo quaerunt, ubi & Xerxis camelos occupatos, grandi quadam strage dilaniarunt.

§. II.

Hebrus aut *Rhombus*, hodie *Marisa* vel *Mariza*, *Rhodopem* montem aliis *Montem Argentanum* vel *Basilissam*, argenteis fodinis celebrem, parentem jactitat: unde montium *Reginæ* haud degener proles progressa, aureas arenas volvens, *Philippopolim* rigat, nec non multis aliis fluviis auctus, longo tractu in *Egeum mare*, duobus ostiis, decurrit, quæ *Samotheis* insulæ objecta sunt.

§. III.

Sunt & alii complures *Thraciæ* fluvii, quorum potiores tantum leviter libare, ratio instituti svadet. *Barbynia* sive *Batbycolpus*, Turcis hodie *Binterre*, quod magnum nemus, vel magnum flumen significat, in *Propontidem* descendit. *Atbyras*, aut *Atburus*, aliis *Pyradas*, nunc *Aqua dolee*, non procul à *Sesymbria* in *Propontidem* sese immittit. *Melas*, qui *Melano* sinui miscetur, & à Xerxis sitiensibus copiis exhaustus est.

THEO-

THEOREMA. XI.

De Sarmatia fluvio.

§. I.

Potissimis Thraciæ fluv. Iustratis, nobilissimæ Sarmatiæ, nobis comparebunt. *Chronus*, Germ. *Mammel*, Polonis *Niemen*. Oritur in Lithvaniæ confinio, versus urbem *Slucko*, vel ut quidam volunt in ipsa Russia alba; unde digressus, multisq; aliis auctus, urbibus *Grodno* & *Kouno* rigatis, per *Sathogitiam*, *Curonensi* lacui illabitur, nec non inde egressus, prope munitissimum Prussiæ castrum *Memel*, in *Mare Balticum* immittitur. Nonnulli hoc flumen, pro Prussiæ flum. *Pergel* vel *Pregel* dicto accipiunt.

§. II.

Rubo, aliis *Dvina*, *Duna* vel *Dzwina*, in Russia vel ipsa Moscovia exortus, quatuor fere leuc.: a font: fluv. *Rba*, per *Lituaniam* fluens, *Vitepscum* & *Poloskum* urbes rigat. Deinde per plurimas minoribus ditatus, per *Livoniam*, juxta *Duneburgum* & *Kakenbustum* urb: devolutus, ad urb: *Rigam* sinu *Rigenfi* excipitur.

§. III.

Borysbenes, variis nominibus apud Auctores occurrit; dicitur enim *Danaster*, *Danastus*, *Dnieper*, *Nieper*, *Brisna*, *Beresina*, *Dnester* & *Nester*: nonnulli tamen in hoc

hallucinati sunt, quod nominibus ramorum,
vel adeo peregrinis, ipsum Borysthenis alve-
um compellaverint. Oritur hic fluv. in *Mos-*
scovia, haud procul à fonte *Mosqua fluv.* qui
metropolim Russiæ *Moscuam* ex parte pene-
trat. *Smolenscium*, *Orsam* & *Mobiloviam*,
urbes alluit. Variorum postea minorum un-
dis opimus factus, in tantam omninò magni-
tudinem excrescit, ut nulli Europæorum, ex-
cepto *Istro* secundus sit. Sic per *Volhiniam* supe-
riorem lapsus, *Kioviam* & *Circassum* urb. rigās,
prope *Borysthenē* urb: quæ & aliàs *Olbia* aut *Oc-*
zacovia audit in Pontum Euxinū sese exonerat.
Insulas habet per multas, ubi e *Kioviēsis* & *Bra-*
slaviensis Palatinatus oppidis ac pagis, con-
fluxæ obscuriori turbæ, mansiones & domi-
cilia patent, quæ *Cosacbi* vocitantur. Hi cre-
bris excursionibus, in finitimas regiones, imò
in ipsam Turciam factis, ubi & *Pontum Euxi-*
num infestantes, rapto vivunt. Nomina sua
non mercede conducti, sed gratis & absq; sti-
pendiis, solâ prædâ contenti, militiæ dant,
quorum numerus sæpissimè quadraginta mil-
lia explet. Polonia tamen Rex iis interdum
certam pecuniæ summam, ad arma paranda
attribuere solet. Est & hic fluvius multis ca-
taractis & præruptis scopulis obnoxius, per
quos undæ ejus ingenti fragore & strepitu, de-
volvuntur. In *Ostio Borysthenis* maxima sa-
lis co-

lis copia, sua sponte nascitur, ubi & grandia cete spinis carentia, abundè reperiuntur. Per 600 stadia navigabilis est.

§. IV.

Tanaïs notissimus *Sarmatiae Europææ* fluv: Cujus summa curvatura propè oppidum *Tujam*, Europ. ab Asia separat, oritur e lacu *Juvanouvo Ieziero*, quod lacum *Johannis* significat, & primum rectâ orientem versus devolvitur: *Volga* verò imminens, subitò se flectit, aliorumq; ànnum accessione auctus in paludem *Mæotidis*, propè Urb: *Tanaim*, nunc *Asoph* dictam, commune olim *Europæorum* & *Asiaticorum* emporium, duobus ostiis decurrit. Hujus summam curvaturam ad oppid. *Tujam*, conatus est quondam, *Chamus Tartarorum* cum *Volga* fossâ quâdam, conjungere. *Turcis* ita *Moscoviam* & in mare *Caspium*, navigandi copiam facturus: Sed *Russi*, quantæ indè brevi, in se calamitates redundarent, circumspècto animo volutantes, incepto jam operi, maximam cladem intulerunt, & *Chamum* proposito abistere cogebant. Postea tamen eam perfecit *Sachainbejerus* *Chamus*, à quo & fossa, nomen *Kamoz* accepit, & septendecim turribus nec non earum præfidiis firmavit. *Tanaïs* 500 *Verstas* teste *Holm.* latus est.

§. V.

Turuntus, nunc *Welikarzeka* aut *Welika Reka*. Dicitur hic fluvius a quibusdā *Duina* sed malè, quia *Duina* se in sinum Rigensem exonerat, qui aliter *Rubo* dicitur: *Turuntus* verò in sinum Finnicum exit. Oritur in Moscovia, & longum iter emensus, Urb: *Plescou*, Ruthenis *Pskowa* alluit. Indè lacum *Peips*, Livonibus *Peybas* penetrat, unde egressus & *Nerva* vel *Narva* compellatus, Livoniam à Moscovia disimens, *Nyslöt* prætervehitur, nec non arcem *Ivangorod* à *Narva* urb: disteminans, in sinum Finnicum aquas suas magno impetu evomit.

§. VI.

Chefius, nunc Russis accolis primà parte *Lovat*; posteriori verò *Wolchow*. Jaclantur auctorum animi, ita ut haud satis aperta hujus fluminis deliberatio sit: quibusdam enim exonerat se in sinum *Granvicum* sive *Clylipenum*: quibusdam in sinum Finnicum, propè *Narvam*, & sic idem esset cum *Luga*: Piscatori verò in lacum *Ladoga*, Ruthenis, *Ladesko Ozero*, cui sententiæ, ut maximè verisimili, succenturiari fas est: oritur quippe illo auctore non procul à montibus *S. Mariae* & *S. Nicolai*. Deinde urb: *Chelm* & *Scara Russa* præterlapsus, Ilmen lacum intrat. Unde egressus, *Novogorod* bissecans, *Soliza* & *Ladoga* urbes irrigat,

rigat, & paulò inferius in *Ladoga* lacum devolvitur.

CAP. II.

De Asia fluvio.

THEOREMA I.

§. I.

Pœniteat ergò tandem impuros illos ignorantiae fratres & exsanguia hominum monstra, acerbi sui sceleris, qui nullum non lapidem movent, quomodo literas & literatorum studia detrectent, literatos Supercilio excipiant atq; denigrent: pudeat inquam illos & justa mentis bilance demum ponderare discant, quæ innumera hujus vitæ commoda, quam uberem utilitatum messem, quos purpureos amœnitatis stolculos, aut beatæ illæ, aut nunquam satis deprædicatæ animæ, pleno sinu nobis effudere, quæ de vario terrarum situ, antiquorum miraculis, excellentium virorum rebus gestis, aurea sua volumina, haud secus ac ipsarum rerum vivas imagines & animorum icones posteritati, reliquerint. Hinc etenim Sacro ore trahitur, ut doctos & adultos taceam, quod pueri adhuc in Scholis: *Erici Sapientis, Erici Sancti, Gustavi primi, Gustavi Magni & Caroli decimi*, immortales laudes pia voce decantare sciant. *Quod Cyri magnanimitatem, C. Julii Cesaris innume-*

ras expeditiones, *Alexandri Magni* heroicis Spiritus, *Caroli Magni* fortitudinem deprædicare noscant. Quod de orientis & totius mundi miraculis, de *Asia*, *Africa* & *America*, de *Indo*, *Gange*, *Tigri*, *Euphrate* & *Nilo* fluviorum Reginis, doctos & eruditos discursus moveant, haud aliter ac oculorum suorum luminibus, tot terras lustrassent, tot mira & miraculis plena flumina obiissent. Hæc illa literaria peregrinatio est, quam sine viatico, sine sumptu, sine mortis & omni deprædationis periculo instituere possumus. Hujus beneficio & ego hac vice B. C. D. celebriores *Asiæ* fluvios aspicere pergam.

THEOREMA VII.

De Fluvio universæ Schytia.

§. I.

Obius, antiquis *Carambucis*. Limes hic Europæ ab omnibus Geographis habetur, qui eam ab *Asia* distinguit. Amplissimus *Moscovia* fluvius est, & e lacu *Kitaysco* egressus, per *Tartariam Moscovit.* & *Samojedam* provinciam, cursum dirigens, in *Oceanum glaciale*, sex ostiis teste Hofm. sese immittit. Ostiis his opposita est insula illa *Nova Zembla*, olim *Elixona*, magnitudine cum *Sicilia* certans. *Riphei montes*, nonnullis ab hoc fluvio, dicti sunt *Obii*, seu *Obia juga*, & promontorium *Lyter-*

Lytermis huic fluv. vicinum, *Capo d' Obii*, h. e. promontorium obium.

§. II.

Paropamisus, prope *Ottorocoram* montem oritur, ubi & murus 400 leucas longus, contra Tartarorum irruptiones extructus, quo se Sinenfes defendunt. Urbes, *Succuir* & *Camul* præterlapsus, *Ockardo* fluvio augetur, & per Tartariam, *Oceano Tartarico* miscetur. Est & mons quidam hujus nominis, *Indi* fluvii Parens.

§. III.

Jaxartes nunc *Cbesel*, in *Sogdianorum* finibus oritur; & in occidentem fluens, per eorundem regionem, mare *Caspium* petit.

§. IV.

Oxus aliter *Geichon*, *Deistan*, *Xa Cappanach*, *Monarach*, *Nicaprach* & *Abiamu*, ingens *Sogdiane* regionis fl. *Baëro* fluvio ad quem urb: *Baëra* auctus, *Alexandriam Oxianam* rigans *Ocbum* amnem secum in *Hyrcanum* mare devehit. Quarto die ad flumen, *Oxum* perventum est, hic quia limum vehit, turbidus semper & insalubris est potu; Itaq; puteos miles ceperat fodere. Curt. Lib. 7: c. 10.

§. V.

Volga, aliis *Rba*, *Edel* & *Thamar*. Fontes habet in *Moscovitarum* finibus, vel secundum *Baudrandum*, Teste *Hofm.* in *Rescovia*

provine: unde paululum progressus, lacum *Volga* petit; indeq; egressus *Volga* dicitur. Deindè pluribus auctus: *Tuveriam*, *Valitiam*, *Jarosleviam* & *Novogardiam* parvam, ubi *Occam* spatiosum fluv: recipit, alluit. Inde ad *Wafiligerodam* & *Cazamum* urbem, ubi *Samaram* fluv: excipit, labitur. Hinc *Samará*, *Soratoviá* & *Zarizá* urbibus rigatis, in plurima scissus brachia ad urbem *Astrachan*, quam plurimis ostiis in mare *Caspium* ingenti vi decurrit. Remotissimis oritur fontibus, ita ut plusquam quadringenta germanica milliaria, cursu suo conficiat.

THEOREMA III.

De India Fluviis.

§. I.

Indus, *Gad:* *Inde*. *Hisp.* & *Ital.* *Indo*. Incolis *Sandus*, antiquis *Mausolus*. Juvenis lecti ingenii & egregiæ formæ *Indus*, quem plures desiderarent, postquam se in hunc fluvium præcipitaverit, nomen suum ei reliquisse fertur. Oritur hic e *Paropamiso* monte, qui nonnullis *Caucasus* dicitur, vel *Naugraut*, *Taxilam* urb. prætervehitur, & ad *Nysam* Urb: *Hydassem* & *Hypasin* amnes conjunctos recipit. *Hypasis* quondam *Alexand:* *Maced.* expeditionum terminus fuit, priori parte dulcis, posteriori vero & ostiis vicina, a-

marus profluit. Postea Indus, Bucephalam
nunc Gelfelen, Cassimiram, Attochium, Mul-
zanum, Lucaxiam & Tattam urbes alluit, nec
non paulo inferius quinque ostiis, in Oceanum
Indicum se exonerat. Longitudo hujus flu-
vii tanta est, ut Alexand: Mag. unoquoque die
600 stadiorum iter conficiens, vix quinque
mensibus eum enavigasset. Inter hunc &
Gangem Magni Mogolis Imperium, maximè
situm est; ita tamen ut se nonnihil ultra Gan-
gem porrigat. Christ. Funce: in tract: de orb.
Imperant.

§ II.

Ganges, quem in sacris literis *Pischo*, *Pison*
vel *Pibon*, appellari existimant, Hieronymus,
Josephus & Eusebius. sed Geographis vix ad
palatum, cum scaturigo ejus 1200 leuc: ab
Euphrate distet. Oritur quibusdam ex *Emo-*
dis, quibusdam ex *Imao*, aliis verò *Dalanguer*
Montibus, & per plurimis navigabilibus fluviiis
auctus, per Mag: Mogolis ditiones labitur,
Praya & *Gouxo*, urbibus Mag: Mogolis cele-
berrimis rigatis, in sinum *Gangeticum*, Vl.
Golfo di Bengala, quinque ostiis excurrit. In
medio ferè Mogolis Imperio, fluvii *Gemini*
aqua absorbet, ad cujus orum, Mag. Mo-
golis *Brumalis* sedes, urbs amplissima *Agra*
sita est, quæ 200000 hominum in militiam
educere potest. Minima latitudo *Gangis* est,

2. mill: maxima s. profunditate nulli Orientis fluviorum cedit.

THEOREMA IV.

*De Fluvio Regni Persarum sive Sophorum
& Colchidis nunc Mengrelia.*

§. 1.

Arabia, aliis Arabius, Arbis, Arabium, Ayaphius, Berbero, vel Ilmen dictus. Ortus in ipsa Drangiana regione, prope urb. Propheastam, e montibus Cosbocaran, per Gedrosios, Arhim & Parsim urbes alluens, in Oceanum Indicum procurrit. Portus Mulierum ad hujus fl. ostium collocatur. Samydaces, in Carmania deserta oritur, & urb: clarissimas, Samydacen, Alexandriam, Armuzam alluens, in sinum persicum descendit. Mosæus aliis Museus, Triticiri vel Tiritiri, Susianæ regionis fl: sinum Persicum petens. Oroates, dicitur etiam quibusdam Tiritiri, maximus Susiana regionis fluv. eam à Perside dirimens, quod Curtius Pasitigri amni tribuit, sinum Persicum perfundit. Eulaeu, Dan: 8 cap. & nonnullis aliis Ulai, ad quem urbs Susa, Persico sinui miscetur. Tam limpidas vehunt undas ut Reges Persidis, earum haustu maximè delectentur. Hunc Eulaeu, Coasspen ab antiquis dictum nonnulli contendunt. Araxes, aliis Bendemir, Persidis fluvius, in sinum
Per-

Perficum, se immittens, ad quam *Persepolis* Urbs, in libro *Macab: Elymais* dicta, & ab *Alexandro Thaidis* consilio, igne deleta, fuisse creditur. Eodem situ nunc urbs *Schiras* comparat. *Lycus*, *Assyriae* fl: in *Armenia* ortus, inter fluv. *Bomado* & vicum *Arbela*, decurrit. *Cambyes*, *Cyrus* aliis *Cur* vel *kur*, *Mardus* qui & *Amarus*, & *Seri*, *Mediae* fluvii, *Caspii*, *Hyr cani*, sive *Kulsi* maris, occidentali littore excipiuntur. *Araxes* tamen qui ab antiquis *Aras*, *Cyrum* in mare devehit. *Strato* & *Corindas* eodem littore *Caspium* mare perfundunt. *Phasis* hodie *Fasso* & *Cygneus*, *Colchidis* fluvii, uno ostio, conjunctoq; liquore in *Pontum Euxinum* decurrunt. Ad *Phasin* est insula parva ejusdem nominis, undè *Pavo* primum exportatus dicitur, & propterea *Phasianus* dictus.

THEOREMA V.

De Asia minoris, sive Natoliae Fluvii.

§. I.

Cappadociae fl: sunt: *Thermodon* in *Cappadocia* ortus, inter *Themiscyram* ad occasum & *Polomanium* ad ortum urbes, in *Pontum Euxinum* labitur. *Scythia Europaea* & *Thracia* ejusdem nominis fluv: habent; Sed hunc *Amazones* incoluere. *Iris* ex *Argeo*, monte in *Armenia* minoris confinio, propè *Sebastiam* urb

urb. oritur, *Comanam Ponticam* & *Lycum* amne recepto, *Amasiam*, urb: prætervectus, in *Pontum Euxinum*, defertur. *Galatia*, *Haly*, fl: e *Dindymo* vel *Dindyma* olim *Cybele*, *Galatia* monte ortus, per *Galatiam* fluens & *Cappadociam* à *Papblagonia*, ferè distermi- nans, bicornis mari *Pontico* excipitur, quibus insulam quandam cum *Amiso* urb: amplectitur. *Pontus* & *Bithynia* sunt: *Partbenus* aliis *Dolap*, quem *Olgafis* mons parturit, & *Euxinum* mare, inter *Tium* & *Amasirim* urbes, excipit. *Sangarius*, *Dindymo* monte ortus, per *Bithyniam*, *Gallo* fl: auctus, inter *Calpam* & *Hippiam* fluvios, *Euxinum Pontum* lubit. *Pbrygiae Majoris* & *Minoris* sive *Troadis*: *Meander* Vl: *Madre*, ex arce summa *Celenarum* editus, infinitis adeo curvaturis, aut flexionibus saltem 600, undè *Meandri Gyri* in Proverb: abiere, *Cariam* ab *Jonia* Separans, & urbes, *Apamiam*, *Laodiceam*, *Tiriam*, *Magneziam*, *Madram* alluens, inter *Milerum* & *Heracleam* urb: in *Ægeum* vel *Myrtonum* mare decurrit. *Marsyam* fl: hic *Meander* recipit ad *Apamiam* urb: quam circumfluit. *A Marsya* *Tibicine* quodam, cum *Apolline* tibi- arum cantu certante, devicto, & temeritatis ergo, in hunc fluvium mutato, nomen habere, Poetæ fabulantur. Recipit & *Meander Lycum* amnem supra *Tiriam* Urbem, ad quo- rum

rūm confluentes, *Colosse* urbs fuit, hodiè *Chon-
nead*, quo Pauli Epistola missa. *Mysia Majoris & minoris: Rhyndacus*, aliis *Lico*, *Lar-
vacho*, *Lupadi* & *Turcis Ulubat*. In ipsa *My-
sia majori* oritur, & *Artyniâ* stagno facto ad
Olympum montem effluens, in *Propontidem*
inter *Cyzicon* urbem & *Ascanium* fluv: pro-
labitur. Ad hunc angues immanes nascun-
tur ut prætervolantes aves absorbeant. *Æ-
sepius* vel *Æsopus*, in mappis recentioribus
Spiga. Ex *Ida* monte profiliens, in *Propon-
tidem* ad urbem *Cyzicon*, devolvitur. *Gra-
nicus*, ex *Ida* monte profluens, per *Adrasteos*
campos, præcipiti cursu fertur, nec non inter
Parium & *Lampsacum* Urbes, in *propontidem*
descendit. *Scamandrus*, *Scamander*, antea
Xanthus, ex *Ida* monte ortus, ad *Sigeum* pro-
montorium, in *Ægeum* mare labitur. In hoc
fl: Sponsæ jam nupturæ sese abluebant, his
verbis eum invocantes: *λάβε μὲν Σκάμανδρος,
τὴν περιθερίαν*. Qua occasione usus *Ci-
mon* quidam Atheniensis, cum generosæ cu-
jusdam puellæ amore teneretur, quæ jam vi-
ro disponfata erat, in *Scamandri* virgultis
sese occultavit, caput arundine coronavit,
illamq; ex more se lavantem, & solenne car-
men canentem, ut *Scamander* virginitatem
suam acciperet, e virgultis profiliens, in ri-
pam sublatam vitiavit, dicens: *Ego verò*
lubens

lubens accipio. *Lydiæ*: *Caicus* aliis *Gir-
 masti*, *Pergamum* alluens, inter urbes *Eleam*
 & *Pytanen* illam, quæ *Arcefilam*, Acad: ni-
 hil affirmantis clarissimum Antistitem genuit,
 in mare *Ægeum* labitur. *Hermus* aliis *Tber-
 mus Vl. Sarabat*, ex *Sipylo* monte ortus, *Pa-
 Ætolo*, fluctibus aureis olim æstuante, prope
Magnesium auctus, ad *Phocæam* urbem, *Smyr-
 neum* sinum perfundit. De iis qui magnas
 sibi divitias promittunt dicitur, quod *Paëto-
 los* & *Tagos* sibi polliceantur. *Caystrus*, ali-
 is *Cbiais*. Cygnis olim abundasse dicitur.
 Inter *Ephesum* & *Colophonem* urbes, in *Æge-
 um* mare decurrit. *Lyciæ*, sive *Aldinelli*:
Xanthus, aliis *Sibris*, profluit e *Cadmo* monte
 & *Xanthum* urbem interluens in *Lycium* mare
 procurrit. *Limyrus*, aliis *Lorymus*, per ur-
 bem *Limyriam* fluens, ad *Andriacem* urb: *Ly-
 cium* mare petit. *Ciliciæ* nunc *Caramania*:
Calycadnus, cujus parens *Taurus mons*. *Se-
 leuciam* urbem penetrans inter *Sarpedonem*
 & *Zephyrium* promontoria, in *Pamphylum*
 mare egreditur. *Cydnus* e *Tauro* monte or-
 tus, *Tarsum* interfluens, gelidissimis aquis,
 quæ *Alexand: Maced:* morbum concivere, in
Cilicium mare se exonerat. *Sarus*, inter *Cy-
 dnum* & *Pompejopolim*, idem mare petit.
Pyramus, hodie *Malvistra*, *Tauro* monte or-
 tus, per *Ciliciam* ad urbem *Mallum* in Mare
 defertur.

THEOREMA VI.

De Fluvio Terra Sancta sive Palaestina.

§. I.

Jordanes, Hebraeis Jarden, aliis Jordena, Italis Giordano, Gallis, le Jourdain, primo alveo, sub radicibus montis Libani, vel secundum alios e Spelunca Phaneae, quam in radicibus montis Libani fuisse, magni viri haud dubitant, erumpit. Hieronymus & Suidas, teste Hofm. a duobus fontibus Jor & Dan, ortum & nomen trahere credunt: Sed Josepho vix ad palatum, qui uno fonte oriri dicit. Alii dicunt Herodem Tetrarcham, primum fontes Jor: injectis paleis supra Casaream Philippi invenisse, in tribu Dan, unde Jordan, quasi descendens a Dan. Deinde ad Austr: Samachonitem lacum vel Meron aquas penetrans, ad Capernaum aliis Capbarnaum urbem, mare Genezaet, Galilaeae vel Tiberiadis, ingreditur; Unde egressus, tribus Ruben & Gad cum dimidia tribu Manasse, ab aliis in sinistrum latus separans, in Mare mortuum seu Asphaltiten lacum, nihil praeter bitumen gignentem, immittitur. Jordanes, primò fuit limes, Terrae promissae, tota sua longitudine à Libano monte, ad desertum usq; Cades & Pharan, centum circiter miliarium iter conficiendo. Vallem Josaphat inter Montem Oliveti &

vi & urb: *Hierosolyma* sitam, *Cæron* Torrent
interluit, & in *Asphaltiten* lacum labitur.
Hunc torrentem Christus ad agonem iturus
& David filium Absolonem fugiens, transive-
re. Urbs *Hierosolyma* a *Tito Vesp.* desolata,
non magis restaurari potuit. Templum Sa-
lomonis, instauratum à Judæis, *Alexander*
Maced: invisit & veneratus est. *Ælius Adri-*
anus. I. R. in vicino loco, aliam novam ur-
bem condidit & *Æliam* appellavit, ut sic cum
ipsa urbe *Hierosolymorum* & nomen deleret:
hanc *Æliam jovi Capitolino* consecravit, &
propterea urb: *Æliam Capitolinam* appellari
jussit. Versus de variis Hierosolymorum
nominibus tales habentur.

Solyma, Lusa, Bethel, Jerosolyma, Jer-
bus, Elia,
Urbs Sacra, Jerusalem dicitur, atq;
Salem.

Sunt & alii præterea in *Palastina* fluvii, ut-
pote: *Eleutherus, & Sabbathius*, quibusdam
unus idemq; fluvius, qui e *Libano monte* edi-
tus, inter *Tyrum & Sareptam* urb: in *Mare* a-
bit. Sex dies *Sabbathius* fluit, singulis die-
bus Sabbathis, quiescendo deficit. Annem
eundem quidam putant, in Cantico Salomo-
nis, *Fontem horcorum* appellatum.

THEO-

THEOREMA VII.

De Mesopotamia & Babylonia Fluvio.

§. I.

Tigris a velocitate ita dictus, quasi sagitta. Ebraeis *Hidkel* dicitur, unusq; quatuor fluviorum Paradisi. Aliis, *Diglito* vel *Pastigris*, hodie *Tigit*. In *Armenia* majori fonte conspicuo, in plano quodam loco oritur & *Arctusam* lacum, tanta vehementia tranvehitur, ut ejus aquæ & pisces nihil quidquam commercii, cum lacustribus habeant. *Monte Tauro* dein cursum sufflaminante, specu mergitur, subterq; lapsus ab altero ejus latere erumpit. Urbe *Ninive* nunc *Mosul* vel *Mosel* rigata, *Tospten* lacum transluit, rursusq; in cuniculos merlus, post 20. aut 25. mill: pass: visibilis redditur. Hinc aliquot fl: auctus, & supra *Seleuciam* in duo brachia scissus, uno *Seleuciam* altero *Ctesiphonem* urbes petit. Unde progressus, *Lycamne Arbela* vico famoso, recepto, *Euphratem* perfundit.

§. II.

Euphrates, accolis hodie *Frat*, in majori *Armenia* primo alveo ortus, *Pyxirates* nominatur: *Taurum* vero montem secans *Omira* audit, eoq; perfractio *Euphrates* dicitur. Inde *Læva Mesopotamiam*, *dextra Syriam, Arabiam*

E

Babyo

Babyloniāq; rigans, nec non Mela, Chaborā, & Saocora fl: ditatus, in plures alveos dispescitur, quorum uno *Seleuciam* rigans, *Tigrim* perfundit, altero qui & *Regius* dicitur, *Babylonem* permeat, quæ hodie penitus juxta vaticinia Prophetarum evanuit, & ejus loco jam *Bagdes* vel *Baget* conspicitur. Inde in *Paludes Chaldaicas* distrahitur & ad urbē *Teredon*, vl. *Balsaram*, aliis *Balsorā*, *Bassoram* & *Balserā* in provinc: *Jerak*, a *Babylonia* vel *Bagdes* 150. mill: seu 15. dierū itinere, quo *Angli Lusitani* & *Baravi Indicas* merces advehunt, *Tigrim* secum vehens, sinui *Persico* illabitur. *Urchoa* Abrahami Patria, quæ in sacris paginis *Ur Chaldaorum*, in dextra ostii ora sita est. *M. Tullius de N. D. 2. Mesopotamiam fertilem efficit Euphrates, in quam quotannis quasi novos agros invehit.* De exundatione *Euph.* vid: *Curr: lib: 5. cap. 1.* sunt præterea *Arabie Felicis fluvii: Meius, Mare Rubrum* perfundens, & *Lar sinum Persicum*, petens. *Cypri: Lycus* & *Pediæus*.

CAP. III.

De Africa & America Fluviiis,

THEOREMA I.

De Nilo & minoribus Afric: fluv:

§. I.

Quod in Europâ *Danubius*, in Asia *Ganges*,
 id in Africa est *Nilus*, verè fluviorum Rex

& fluminum Regina. In *Africa* desertis *Montium Lana* soboles, non statim *Nilus* salutatur: ingentem etenim lacum, *Nilidem*, hodie *Zaire* & *Zembre* primò permeat. Cumque diu sævus simpliciq; alveo, receptis dextra magnis aquis, descendat, *Astapus*, id est e tenebris profluens, dicitur. Circa *Meroën* deinde, insularum suarum clarissimam, in duo brachia scissus, dextrum *Astusapes*, lævum *Astabores*, cognominatur, quæ vocabula ramum è tenebris venientem vel latentem significant; Hæc ubi rursus coeunt, *Nilo* nomen largiuntur. Hinc uno alveo partim navium patiens, partim asper, & præcipiti cursu, inter frequentes scopulos, non immenso fragore fluere, sed strepitu prope incredibili ruere creditur. Tandem spatium fessus, lenis & domita sævitia, undas suas promovens, ad oppidum *Δέλμη* per totam *Ægyptum* dispersus, septem immensis ostiis, ad *Ægyptium* mare contendit. Causæ exundationis *Nili*, præcipuè sunt duæ: *Etesiarum* eo tempore ex adverso flantium repercussio: aut *Æthiopiæ* æstivi imbres, iisdem *Etesis* nubila eo ferentibus ex reliquo Orbe: *Ægyptus* quippe semper imbrium expers est, exundatione *Nili* tamen mire fertilis. Plura qui cupit, petat ab *Isaac Voss: Lex: Hofm: & Cluv: introd. long. recta linea 700. mill.*

Africa minoris fluvii sunt: *Cinypus* seu *Cinyps* hodie *Magra*, è *Celle gratiarum* profluens, inter *Leptim Magnam* & *Barathiam* in *Syrtim* seu *Mare Lybicum* excurrit. Hicci insolite magnitudinis ad hunc fluv. sunt. *Triton*, hodie *Rio di Caps*, ad *Tacapen* Urb. *Mare* subit. *Bagradas*, hodie *Megrada*, *Magrada* seu *Magiordech* dictus, ex *Audo* monte ortus, inter *Uticam* & *Carthaginiem*, mare petit. *Regulus* ad hunc fluv. serpentem 120. pedes longum, a se interfectum *Romam* misit. *Tusca* hodie *Guadilbarbar*, Afr. minoris terminus, ad *Hipponem* urb. *Mari* illabitur. *Mauritania*: *Mulucha* & *Malva* hodie *Muluya* fluvii *Lybie interioris*, *Niger*, e *Nigro* lacu ortus, lacum *Borno*, *Regnum Cano* & lacum *Guarda* penetrans ad urb. *Tombucu*, in plures aiveos diuisus, *Atlantico Mari* illabitur. Longitudo hujus 705. mill. Germ.

THEOREMA II.

De America Fluvii.

§. I.

Vix sine sudore cultioris orbis fluvii, vivis coloribus consignari possunt. quid ergo futurum erit de iis, quos nulli nostratum enavigando lustraverint sed quasi per conjecturam transennam longinqui tantum aspexerint. Tales sūt *Novi orbis* seu *Americæ*, naturales aquarum

rum ductus, quos hic perfecte describere haud aggressus sum, sed nomina Verius, in auctoribus obvia, utcunque luci dare.

§. II.

Canada, alias *Fluvius D. Laurentii* vel *Fretum trium Fratrum*, dicitur, *Canada* regionis juxta *Novam Franciam* in septentrionali America fluvius est. *Florida* provinciae *Hispanicae* *Pasqua de Flores*, fluvii celebriores sunt, *Garonne*, s: *S. Crucis*, *Charante*, *Loire*, *Aine* *Seine*. Americae Meridionalis. *Rio de Paria*, *Rio de Inan de Oregliano*. *Rio Opotari*, *Rio de las Amazonas*. Sunt & plures in America fluvii, laude sua nequaquam defraudandi; sed quoniam è manu fide digna lucem non viderunt, malui eos penitus silentii velo obvolvere, quam conjecturis & meris fabulis C. L. oculos pascere. Quamobrem, ut motus in Corpore sphaerico, non perpetuo sit longius, a puncto unde discessit, nisi natura imperante idem ab altera parte vicissim repetit, ita & ego postquam ab Europa egressus, Asiae, Africae & Americae regiones per divinam gratiam, factus tectusq; obiverim, ad dulcissimae Patriae septentrionalis littora, memet ap- pulsum video, cujus in mollissimo sinu, velis complicatis & anchora demissa, mihi jam jam in deliciis est, recubare, latitare, delitescere.

TRIADI TERMAXIMAE GLORIA

Πλείστis ἐμὸρφῃ τῆς φύσεως λαχῶσιν αἰ
 πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἀφείβαι ἐμφύτης
 τῆς ἀγχισίαις ρύακας εἰς πᾶσιν πλατύνει
 εἰώποσιν, ὅτι πόλιων δίκην ταχιστὴ γνῶσως
 τῆς πολυμαθῆσιν ἐκχύσει ρεῖθρα· Ἄφ' ὅτι
 γὰρ ὁ τῆς παιδείας ἀλεθῶς τετυχηκῶς πρὸς
 χθονίων τῶν πόλιων ἐπὶ τῶς ὑπομνηματί-
 ζαν εἶδη. Ὡσπρ, Σὺ Κύριε λευκαρθεῖς, ἐ-
 ζαῖρέ με ἐλκερμένis, ἐκ πρώτης τῆς ἡλικίας
 ἠδίσταis πᾶs τῶν ὀπισθίων πῆγαισιν σταυρῶν
 ὠδεδέδωκας, καὶ ἐν πᾶs τῶν Μισθῶν πε-
 ρεμβολαῖs στραπῶτης ἔρα θυμῶν ὑπῆρξας
 ἀνθ' ὧν μὲν ἤδη ἀξίαισιν κλέσθαι σε τῆς σμυνό-
 τησιν κατὰ κράτος ἀχανεῖ τῶν τῶ Σοφῶν
 ὠκεανῶ συναναμίγνυς. Ἐυφῆμωσ ποιαρῶν
 συγχαίρω ἐτυχεῖσιν ταύταιs Σπασθῆs σε πρῶ-
 κοπαῖs, πρὸς τὴν περσοτυχηῖν περσοθεῖs, ἔτοι
 διδαχῆs σε πόλιμοῖ τὰ τῆς παλαιοῦ ἐλευ-
 θερίων τέχνων πεδία ἔτως ἀρδύωσιν, ὡs ἐν
 εὐδαιμονίαισ διάγων τὰ τῆ Νήστροσ ἐτῆ ὠδρα-
 γίη. Ἐρῶσο.

Ταῦτα ἀσμένωσ παρέ-
 ζευχα

ELIAS WOIVALENIUS,
 Alumn. Regius,

CHRISTIERNUSSAMUELISFRISIUS,
CANDIDATUS PEREXIMIUS, AU-
STRO FINLANDUS.

per Anagr. f. in i. & x. in o. mut.

SOLIDE SATIS DISCURRIT DE FLUVIIS MA-
RIS, VERIUS NUNC ISTHIS OPERAM NA-
VANS.

Expl.

Surgite nunc Charites, Parnassia cādida
proles,

Pergite CHRISTIERNO, laurea ferra dare!
Euge! Magisterij laudem titulumq; pa-
rare,

Sedulò dum scandit, pulpita celsa
Sophum,

Atq; subit toties Clarii certamina Phœbi,
Abdita lustrando, dexteritate sua,

DE FLUVIJS MARIS hic SOLIDE SATIS Q-
m nibus ISTHIS

DISCURRIT NAVANS NUNC OPERAM
penitus,

VERIUS ergo suis virtutibus eminet ille,
Munera carpendo, Pieridumq; bona.

Quà ergo te FRISI, Musarū docte satelles,
Deliciumq; meum, tollere laude queā?

Hercu-

Herculeos quoniam didicisti ferre la-
bores,

Gloria tibi surgit, Delia Laurus adest!
Ardor ut in studiis ætas magis quam tibi
crevit,

Sic Jvenes paucos tibi reor esse pares.
Præmia nunc tribuit digno sermone
Brabeutes,

Quæ tibi conciliat laurus amica *roq̄*
Atq; tuis ausis gratatur finnica tellus,
Vis patet ingenue, mentis, amœna tuæ.
Sermo tuis meritis mihi languet hono-
ribus aptus,

Ergo sequens votum, suscipe fido a-
nimo.

Accrescas annis clarescens nomine doctæ
Annis & studijs claris plaudendo Magister
Clarescens claris titulis sic præmia digna
Nomine plaudendo sic præmia digna reporte
Dote Magister digna reportes; vive vale.

Amicâ manu & mente applaudit

GUST. PAGCHALENIUS

Austro. Finl.

Herculeos quoniam didicisti ferre la-
bores,

Gloria tū surgit, Delia Laurus adesset
Ardor ut in studiis ætas magis quam tibi
crevit,

Sic Juvenes paucos tū reor esse pares
Præmia nunc tribuit digno sermone
Brabeutes,

Quæ tibi conciliat laurus amica roq̄
Atq̄, tuis ausis gratatur finnica tellus,
Vis patet ingenue, mentis, amœna tuæ
Sermo tuis meritis mihi languet hono-
ribus aptus,

Ergò sequens votum, suscipe fido a-
nimo.

Accrescas annis clarescens nomine docti
Annis & studijs claris plaudendo Magister
Clarescens claris titulis sic præmia digna
Nomine plaudendo sic præmia digna reporte
Docte Magister digna reportes; vive vale.

Amicæ manu & mente applaudit

GUST. PACCHALENIUS

Austro. Finl.

~~Handwritten scribble~~

~~Handwritten scribble~~

~~Handwritten scribble~~

Handwritten signature or name

Die
Herrn. Herr. von

Ed. von Herr.
von Herr.

Wissenschaftl. Ges.

Vorlesungsmann

